

Ugovori profesionalnih sportaša u kolektivnim sportovima u Republici Hrvatskoj

Kvesić, Krešimir

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:481886>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-11**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet u Zagrebu
Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Krešimir Kvesić

UGOVORI PROFESIONALNIH SPORTAŠA U KOLEKTIVNIM SPORTOVIMA U
REPUBLICI HRVATSKOJ

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Siniša Petrović

Zagreb, prosinac 2023.

Izjava o izvornosti

Ja, Krešimir Kvesić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Krešimir Kvesić, v.r.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. UGOVORI U SPORTU I SUSTAV SPORTA.....	2
2.1. Općenito.....	2
2.2. Pojam profesionalnog sportaša.....	3
3. VRSTE UGOVORA.....	5
3.1. Općenito.....	5
3.2. Ugovor o profesionalnom igranju.....	6
3.2.1. Općenito.....	6
3.2.2. Pretpostavke za sklapanje ugovora o profesionalnom igranju.....	7
3.2.3. Oblik i sadržaj.....	7
3.2.4. Pravna priroda ugovora o profesionalnom igranju.....	14
3.3. Ugovor o radu.....	15
3.4. Stipendijski ugovor.....	19
3.5. Sklapanje ugovora maloljetnika.....	23
4. RJEŠAVANJE SPOROVA.....	27
4.1. Općenito.....	27
4.2. Arbitražni sud za sport (Court of Arbitration for Sport).....	29
4.3. Rješavanje sporova u nogometu.....	32
4.4. Rješavanje sporova u košarci.....	34
4.5. Rješavanje sporova u rukometu.....	36
5. PRESTANAK UGOVORNIH ODNOSA.....	39
5.1. Općenito.....	39
5.2. Protek vremena.....	40
5.3. Raskid.....	41
5.3.1. Općenito.....	41
5.3.2. Sporazumni raskid ugovora.....	42
5.3.3. Jednostrani raskid ugovora zbog opravdanog razloga.....	43
5.3.4. Jednostrani raskid ugovora zbog neopravdanog razloga.....	47
5.3.5. Raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti.....	51
6. ZAKLJUČAK.....	52
7. POPIS LITERATURE.....	54

1. UVOD

Profesionalnim sportašima bavljenje sportom je glavno i, barem bi tako trebalo biti, jedino zanimanje kojim osiguravaju svoju životnu egzistenciju. U kolektivnim sportovima poput nogometa, košarke, rukometa, vaterpola, hokeja i drugih, profesionalni sportaši svoje osnovno zanimanje, dakle bavljenje tim sportom obavljaju temeljem ugovora sa sportskim klubovima. U smislu prava EU, odnos između profesionalnih sportaša i sportskih klubova definira se kao radnopravni te se na njihov međusobni ugovor primjenjuju odredbe radnog prava. Također, Sud EU u nekoliko je presuda utvrdio kako je nesporno da sportaši obavljaju ekonomsku aktivnost, ukoliko su za svoj rad i usluge plaćeni. Tako su profesionalni sportaši u momčadskim sportovima definirani kao radnici obzirom na trajnost obavljanja rada, položaj subordinacije u odnosu na klub te činjenicu da su plaćeni za to, odnosno da su plaćeni više nego što iznose stvarni troškovi za taj rad. Sportaši u pojedinačnim sportovima, s druge strane, u smislu prava EU nisu definirani kao radnici već kao pružatelji usluga u smislu odredaba o slobodi kretanja, budući da oni svoja primanja ostvaruju iz više izvora te im se, bez obzira na mogućnost neredovitih primanja, ne može poreći ekonomski karakter. Bez obzira da li profesionalni sportaši spadaju u gospodarsku slobodu kretanja radnika ili pružanja usluga, pravila o zabrani diskriminacije odnose se i na jednu i na drugu kategoriju¹. Međutim, status profesionalnih sportaša u Republici Hrvatskoj nije definiran kao radnopravni, već ovisno o ugovoru kojeg zaključuje sportaš i klub, njihov odnos može biti radnopravni ili građanskopravni.

Tema ovog rada su ugovori koje profesionalni sportaši u momčadskim sportovima mogu zaključiti sa sportskim klubovima u Republici Hrvatskoj temeljem Zakona o sportu, a to pitanje razmotriti će se kroz odredbe pravilnika nadležnih saveza za tri najpopularnija, odnosno najrasprostranjenija nacionalna sporta: nogomet², košarku³ i rukomet⁴. Osim obilježja tih ugovora, a posebno ugovora o profesionalnom igranju, koji je inače u praksi najčešći ugovor kojeg sklapaju profesionalni sportaši u Hrvatskoj, razmotriti će se i problem sklapanja ugovora maloljetnika, način rješavanja sporova proizašlih iz tih ugovora te pitanje prestanka ugovora između sportaša i klubova. Za rješavanje sporova i općenito tumačenje autonomnih sportskih pravila najvažniji su sportski arbitražni sudovi, prije svega Arbitražni sud za sport⁵ koji je snažno utjecao na razvoj sportskog prava.

1 Bilić Andrijana; Smokvina Vanja; Ugovori između profesionalnih nogometaša i klubova – ugovori radnog ili građanskog prava; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god 49, 4/2012

2 Pravilnik o statusu igrača i registracijama (dalje u tekstu: Pravilnik HNS-a)

3 Registracijski pravilnik Hrvatskog košarkaškog saveza (dalje u tekstu: Registracijski pravilnik HKS-a)

4 Propisnik o registracijama osoba i klubova te statusu igračice / igrača (dalje u tekstu: Propisnik HRS-a)

5 Court of Arbitration for Sport, dalje u tekstu: CAS, više pod. 4.1.

2. UGOVORI U SPORTU I SUSTAV SPORTA

2.1. Općenito

Ugovori u sportu dvostrani su pravni poslovi usmjereni na zasnivanje obveznog pravnog odnosa između pravnih subjekata u sportu, a skup pravnih pravila kojima se uređuju pravni odnosi između tih subjekata čine ugovorno sportsko pravo. Pritom se razlikuju ugovori sportaša kod kojih je barem jedna ugovorna strana sportaš, a predmet ugovora je povezan sa sportom (ugovori između igrača i kluba ili ugovor između igrača i zastupnika) te ostali ugovori kod kojih sportaš nije barem jedna ugovorna strana, a povezani su sa sportom (npr. ugovor o organizaciji natjecanja, ugovor o radu nesportaša sa sportskim klubovima)⁶. Temeljni zakon koji uređuje sustav sporta te uređuje pitanje ugovornih odnosa sportaša u Republici Hrvatskoj je Zakon o sportu⁷. U odnosu na njega, kao *lex generalis*, supsidijarno se primjenjuje Zakon o obveznim odnosima⁸ koji propisuje pravila općeg obveznog, odnosno ugovornog prava te Zakon o radu kao opći propis koji uređuje radne odnose⁹. Aktualni ZS, iako i dalje skromno, za razliku od ranijeg ZS¹⁰, uređuje pitanje ugovornih odnosa i status profesionalnih sportaša u nešto širem opsegu.

Međutim, posebnost sporta jest u tome što je za status i ugovore profesionalnih sportaša od nacionalnog, odnosno heteronomnog prava još značajnije autonomno sportsko pravo koje se u okviru svakog sporta posebno razvija putem različitih pravilnika, uputa i odluka tijela nadležnih međunarodnih sportskih saveza. Većinu sportova u Europi karakterizira takozvani monopolno-hijerarhijski ustroj koji se naziva i "piramidalnim sustavom sporta", što znači da je za jedan sport isključivo nadležan jedan savez koji ima autoritet nad upravljanjem i organizacijom toga sporta kao što je to primjerice u nogometu (FIFA¹¹), košarci (FIBA¹²) i rukometu (IHF¹³). Dakle, na dnu piramide nalaze se sportaši te druge fizičke osobe u sustavu sporta okupljeni u klubovima, dok se iznad samih klubova nalaze sportski savezi konkretnog sporta na lokalnoj i regionalnoj razini s jednim nacionalnim savezom nadležnim za taj sport, kao što su to u Hrvatskoj naprimjer HNS¹⁴,

6 Hrvoje Kačer *et al.*, Sportsko pravo, Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet, Split 2018., str. 222-223

7 Zakon o sportu (NN 141/22), dalje: ZS

8 Zakon o obveznim odnosima (NN 156/22), dalje: ZOO

9 Zakon o radu (NN 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 64/23), dalje: ZOR

10 Zakon o sportu (NN 71/06., 150/08., 124/10., 124/11., 86/12., 94/13., 85/15., 19/16., 98/19., 47/20. i 77/20.); pitanje ugovora i status profesionalnih sportaša uređivao je jednom rečenicom u čl. 8.: *(1) Sudjelovanje u sportskim natjecanjima smatra se profesionalnim ako sportaš koji sudjeluje u sportskim natjecanjima ima sklopljen ugovor o profesionalnom igranju ili ugovor o radu sa sportskim klubom ili ako sportaš obavlja samostalnu sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima.*

11 Fédération internationale de football association

12 Fédération internationale de basket-ball

13 International Handball Federation

14 Hrvatski nogometni savez

HKS¹⁵ i HRS¹⁶. Nacionalni sportski savezi udružuju se u nadležne kontinentalne sportske saveze, a na samom vrhu nalazi se jedan sportski savez na svjetskoj razini nadležan za ustroj i uređenje konkretnog sporta. U okviru takvog ustroja, svi članovi na nižim razinama, počevši od igrača i klubova, dužni su poštovati i djelovati sukladno pravilima, načelima i institutima vrhovnih sportskih saveza sadržanim u njihovim statutima i pravilnicima te je svaki nacionalni sportski savez kao član dužan implementirati ta pravila i načela u svojim statutima i pravilnicima. Takva autonomna pravila razvijaju se samostalno unutar svakog sporta, međutim ipak su, barem donekle, ograničena heteronomnim pravom kojim se uređuje sport i nacionalnim javnim poretom. ZS uvažava monopolno-hijerarhijski ustroj sporta te propisuje kako se na nacionalnoj razini, na razini jedinice područne (regionalne) samouprave i na razini jedinice lokalne samouprave može osnovati jedan sportski savez za isti sport¹⁷. Nacionalni sportski savez osnovati će se ako na području Republike Hrvatske djeluju najmanje tri sportska kluba, odnosno najmanje dva sportska saveza osnovana u istom sportu¹⁸. ZS nadalje propisuje zadaće nacionalnog sportskog saveza, kao i pitanja koja svojim aktom, kao javnu ovlast, uređuje¹⁹. Upravo iz potonje odredbe ZS-a jasno se vidi kako nacionalno zakonodavstvo uvažava autonomno pravo sportskih saveza, jer lista pitanja koje nacionalni sportski savez mora uređivati nije konačno propisana zakonom, već zakon izričito propisuje da se općim aktom uređuju i druga pitanja sukladno pravilima svjetskog i europskog saveza pripadajućeg sporta.

2.2. Pojam profesionalnog sportaša

ZS razlikuje profesionalnog sportaša i sportaša amatera te propisuje kako je profesionalni sportaš onaj sportaš koji se bavi sportskim djelatnostima sudjelovanja u sportskom natjecanju i sportskoj pripremi kao osnovnim zanimanjem²⁰. Dakle, bavljenje sportom primarni je izvor prihoda profesionalnih sportaša. Te djelatnosti profesionalni sportaši mogu obavljati temeljem ugovora o radu ili ugovora o profesionalnom igranju ako imaju registriranu samostalnu sportsku djelatnost. Iz navedenog je jasno kako se to odnosi prije svega na sportaše koji su u ugovornom odnosu sa klubom, a to će u pravilu biti u momčadskim sportovima. Međutim, ZS propisuje i da samostalnu sportsku djelatnost sudjelovanja na sportskom natjecanju i sportskoj pripremi može obavljati i osoba, odnosno profesionalni sportaš koji nije u ugovornom odnosu sa sportskim klubom, čime se

15 Hrvatski košarkaški savez

16 Hrvatski rukometni savez

17 čl. 35. ZS

18 čl. 37. st. 1. ZS

19 čl. 37. st. 4. i 5. ZS

20 čl. 10. st. 1. ZS

status profesionalnog sportaša priznaje i onim sportašima koji se bave takozvanim individualnim sportovima²¹.

I nacionalni sportski savezi definiraju pojam profesionalnog sportaša. Tako Pravilnik HNS-a propisuje da je profesionalac igrač koji ima pisani ugovor s klubom kojeg je registriralo nadležno tijelo nogometne organizacije i koji je za svoje igranje plaćen više nego što iznose troškovi koje je on stvarno imao²². Registracijski pravilnik HKS-a pod pojmom profesionalnog igrača razumijeva registriranog igrača koji s klubom ima zaključen ugovor o radu ili ugovor o profesionalnom igranju, kojem je bavljenje košarkom osnovno zanimanje i koji je obvezno osiguran po toj osnovi u skladu s posebnim propisima te koji ispunjava ostale preduvjete profesionalnog sportaša propisane ZS-om, a prihvatio je i zakonom propisanu mogućnost, pa će tako profesionalni igrač biti i onaj igrač sa zaključenim stipendijskim ugovorom u neto iznosu većem od 10.000,00 EUR godišnje²³. Prema Propisniku HRS-a profesionalac je igrač koji ima pisani ugovor s klubom kojeg je registriralo nadležno tijelo rukometne organizacije i koji je za svoje igranje plaćen najmanje u iznosu propisane minimalne plaće u Republici Hrvatskoj²⁴. Iz navedenih definicija jasno proizlaze obilježja odnosa između profesionalnih igrača i klubova, a to su pisani ugovor, činjenica da je igrač za svoje igranje plaćen i to ne samo u mjeri u kojoj mu se naknađuju stvarni troškovi igranja te nužnost registracije igrača pri nadležnom savezu. Naime, u većini sportova uspostavljen je takozvani registracijski sustav kojim se neregistriranim igračima onemogućuje sudjelovanje u službenim natjecanjima. Dakle, da bi igrači mogli nastupiti za klub na službenim utakmicama, pored zaključenog ugovora s klubom, oni moraju biti valjano registrirani pri nacionalnom sportskom savezu²⁵. Nacionalni sportski savezi svojim autonomnim pravom utvrđuju postupak i uvjete za registraciju, odnosno izdavanja licence za igranje. U takvom sustavu čak i kada igraču prestane ugovor s aktualnim klubom te igrač pristupi u drugi klub s kojim zaključi novi ugovor, on neće moći nastupati za taj klub sve dok se valjano ponovno ne registrira pri istom ili drugom nacionalnom savezu, a za što mu u pravilu bivši klub izdaje ispisnicu ili istupnicu. Kod međunarodnih prijelaza, pored istupnice, potrebna je međunarodna dozvola za transfer koju nacionalni sportski savezi izdaju na zahtjev onog nacionalnog sportskog saveza čiji je član klub kojemu igrač pristupa.

Nekoliko je načina na koje klubovi mogu angažirati igrača u profesionalnom sportu. Ako je riječ o igraču koji ima važeći ugovor s aktualnim klubom, drugi klub ga može angažirati te s njim sklopiti novi ugovor jedino ako se klubovi sporazume oko takozvane transferne naknade te sklope ugovor o

21 Naprimjer tenisom, plivanjem, skijanjem i slično.

22 čl. 2. st. 2. t. a. Pravilnika HNS-a, sukladno čl. 2. st. 2. Pravilnika FIFA-e

23 čl. 8 st. 2 Registracijskog pravilnika HKS-a

24 čl. 4. st. 13. t. b. Propisnika HRS-a

25 Crnić, Ivica *et. al.*; (Uvod u) Športsko pravo, Inženjerski biro, Zagreb, 2009, str. 117-118

transferu. Ukoliko igrač nije ugovorno vezan niti s jednim klubom, tada je slobodan pristupiti sklapanju ugovora s klubom koji ga želi angažirati. Pored toga, klubovi u najvišim rangovima natjecanja često promoviraju mlade igrače iz vlastite akademije u seniorsku ekipu ili čak nerijetko "uzimaju" mlade igrače iz akademija manjih klubova, sklapajući pritom s njima profesionalne ugovore²⁶.

3. VRSTE UGOVORA

3.1. Općenito

ZS kao redovite vrste ugovora koje profesionalni sportaši sklapaju s klubovima propisuje ugovor o radu te ugovor o profesionalnom igranju, dok nacionalnim sportskim savezima ostavlja mogućnost svojim općim aktima urediti mogućnost stjecanja profesionalnog statusa onih sportaša sa zaključenim stipendijskim ugovorom u neto iznosu većem od 10.000,00 eura godišnje²⁷. Da bi profesionalni sportaš mogao sklopiti ugovor o radu ili ugovor o profesionalnom igranju s nekim klubom i temeljem tih ugovora obavljao sportske djelatnosti sudjelovanja u sportskom natjecanju i sportskoj pripremi kao svojim osnovnim zanimanjem, on mora imati najmanje 16 godina, biti upisan u Evidenciju sportaša koja je sastavni dio Nacionalnog informacijskog sustava u sportu te ne smije biti pravomoćno osuđen za neko od taksativno nabrojanih kaznenih djela u čl. 111 Zakona o sportu²⁸. Stranke mogu izabrati samo vrstu ugovora, s obzirom na to da mu je sadržaj, i to neovisno o vrsti ugovora, većim dijelom unaprijed propisan pravilnicima sportskih saveza ili putem obrazaca. Tako obvezni sadržaj ugovora u nogometu nije propisan Pravilnikom HNS-a, već on samo propisuje da minimum uvjeta koje ugovor mora sadržavati utvrđuje Izvršni odbor HNS-a u obliku obrazaca²⁹. Registracijski Pravilnik HKS-a i Propisnik HRS-a, s druge strane, sadrže odredbe kojima su taksativno navedene odredbe koje ugovor mora sadržavati, a potom su takve odredbe i razrađene u predloženim obrascima koje opet sastavlja nacionalni sportski savez, kao što je to primjerice kod HKS-a. Stranačku autonomiju prilikom izbora vrste ugovora treba uzeti s rezervom jer je u praksi klub ugovorna strana koja bira vrstu ugovora te je od tri mogućnosti predviđene ZS-om, ugovor o

26 Upravo je sklapanje prvog profesionalnog ugovora, odnosno trenutak stjecanja statusa profesionalnog sportaša važan za sve eventualne ranije klubove koji su sudjelovali u treniranju i razvoju toga igrača, jer im u tome slučaju pripada takozvana naknada za razvoj igrača. Više o tome pod. 3.4.

27 čl. 10. st. 2. i 3. ZS. Odredba stavka 3. je jedna od novina u odnosu na prijašnji Zakon o sportu koji uopće nije spominjao stipendijske ugovore. Međutim, istom odredbom je samo zakonski reguliran status profesionalaca nastao sklapanjem navedenog stipendijskog ugovora, obzirom da se pravilima nekih sportskih saveza, primjerice u nogometu, status profesionalca utvrđuje prema visini naknade koju taj igrač prima, neovisno o vrsti ugovora kojeg je sklopio, pa tako i stipendijskog ugovora.

28 čl. 10. st. 5. ZS

29 čl. 35. st. 2. Pravilnika HNS-a

profesionalnom igranju najčešći izbor. Iako se, dakle, već prilikom sklapanja ugovora javlja stranačka nejednakost, ova se situacija odnosi prije svega na nogomet i košarku³⁰ jer je jedino pravilnicima HNS-a i HKS-a između kluba i profesionalnog igrača predviđena mogućnost sklapanja sve tri zakonom predviđene vrste ugovora. Naprotiv, Propisnikom HRS-a predviđeno je stjecanje statusa profesionalnog igrača jedino sklapanjem ugovora o profesionalnom igranju te eventualno stipendijskog ugovora³¹.

3.2. UGOVOR O PROFESIONALNOM IGRANJU

3.2.1. Općenito

Ugovor o profesionalnom igranju poznaju sva tri pravilnika te je, uzevši u obzir spomenutu činjenicu da jedino Pravilnik HNS-a od ranije, a od nedavno i Registracijski pravilnik HKS-a, uz ugovor o profesionalnom igranju propisuju mogućnost sklapanja i ugovora o radu, daleko najzastupljeniji ugovor kojeg sklapaju profesionalni sportaši u Republici Hrvatskoj. Međutim, čak i ako ga promatramo samo u kontekstu nogometa, ugovor o profesionalnom igranju je gotovo jedini ugovor kojeg profesionalni igrači sklapaju u Republici Hrvatskoj. Naime, prema istraživanju FIFPro World Player's Union³² iz 2016. godine, čak 94% ugovora profesionalnih nogometaša u Republici Hrvatskoj bili su ugovori građanskopravne prirode³³, a to su kao što ćemo u nastavku obrazložiti, upravo ugovori o profesionalnom igranju. Ovaj podatak svakako treba sagledati i u kontekstu činjenice da je Pravilnikom HNS-a u razdoblju između 2001. godine i 2015. godine igračima – hrvatskim državljanima bilo onemogućeno sklopiti ugovor o radu, već su to mogli jedino

30 Ipak, treba naglasiti kako je ugovor o radu kao jedan od predviđenih oblik ugovora kojeg sklapaju profesionalni igrači novina Pravilnika HKS-a koji je stupio na snagu 19.07.2023. godine. Prijašnji Pravilnik HKS-a poznao je, pored ugovora o igranju kojeg sklapaju amateri te ugovora o usavršavanju igrača, samo ugovor o profesionalnom igranju kojeg su mogli sklopiti profesionalni igrači.

31 Propisnik HRS-a pored navedene dvije vrste ugovora poznaje i treću – Ugovor o igranju kao dodatnoj djelatnosti, gdje u čl. 44. st. 2 navodi mogućnost stjecanja profesionalnog statusa onog igrača s potpisanim takvim ugovorom u kojem je iznos ugovorene naknade jednak ili veći od maksimalnog neoporezivog iznosa propisane stipendije u Republici Hrvatskoj u trenutku potpisivanja ugovora. Međutim, takav igrač ne može imati status profesionalnog igrača, a ovo iz nekoliko razloga. Takav ugovor klub potpisuje s registriranim igračima koji pored igranja rukometa obavljaju i neku drugu djelatnost, dakle sudjelovanje u sportskom natjecanju i sportskoj pripremi takvim igračima nisu osnovno zanimanje. Nadalje, isti ugovor nije predviđen ZS kao ugovor kojim profesionalni sportaš može obavljati navedene djelatnosti kao osnovno zanimanje te u konačnici, navedena odredba u suprotnosti je s čl. 29. istog Pravilnika u kojem se navodi da se ugovorom ne mogu uređivati odnosi između kluba i igrača ako su u suprotnosti sa zakonima Republike Hrvatske, propisima Hrvatskog olimpijskog odbora i HRS-a koji uređuju status sportašica, odnosno sportaša, a što je kod navedenog ugovora svakako slučaj.

32 FIFPro World Player's Union – Svjetsko međunarodno udruženje nogometaša

33 2016 FIFPro Global Employment Report; Working Conditions in Professional Football, dostupno na: <https://fifpro.org/en>

strani državljani³⁴. No, unatoč tome što od tada profesionalni igrači u nogometu mogu sklapati i ugovor o radu, neovisno o svojem državljanstvu, ugovor o profesionalnom igranju u praksi je općenito i dalje najzastupljeniji ugovor kojeg sklapaju profesionalni sportaši u Republici Hrvatskoj.

3.2.2. Pretpostavke za sklapanje ugovora o profesionalnom igranju

Da bi profesionalni sportaš, sukladno ZS-u, mogao sklopiti ugovor o profesionalnom igranju on prije svega mora imati registriranu samostalnu sportsku djelatnost. Zahtjev za upis i brisanje u Registar samostalne sportske djelatnosti (dalje: Registar) podnosi se nadležnom upravnom tijelu županije odnosno Grada Zagreba prema prebivalištu fizičke osobe, odnosno sportaša, a u čijem je djelokrugu obavljanje povjerenih poslova državne uprave koji se odnose na sportske djelatnosti. O upisu i brisanju iz Registra odlučuje se rješenjem protiv kojeg je moguće izjaviti žalbu tijelu državne uprave nadležnom za sport³⁵. Registar se vodi u elektroničkom obliku te je dio Nacionalnog informacijskog sustava u sportu, a Pravilnikom o Registru samostalne sportske djelatnosti, osim načina vođenja Registra, propisan je i sadržaj Registra te način podnošenja zahtjeva za upis i brisanje u Registar putem odgovarajućih obrasca³⁶. Nadalje, a kako je već spomenuto, da bi sportaš mogao sklopiti ugovor o profesionalnom igranju, on mora imati najmanje 16 godina³⁷, biti upisan u Evidenciju sportaša koja je sastavni dio Nacionalnog informacijskog sustava u sportu te ne smije biti pravomoćno osuđen za neko od taksativno nabrojanih kaznenih djela u čl. 111. ZS-a.

3.2.3. Oblik i sadržaj ugovora o profesionalnom igranju

Ugovor mora biti sklopljen u pisanom obliku te bilo kakve izmjene ugovora također moraju biti u pisanom obliku (putem aneksa). Sadržaj mu je utvrđen pravilnicima nacionalnih saveza, odnosno u obliku obrazaca ugovora koji propisuju minimum uvjeta koje takav ugovor mora sadržavati³⁸. Takav skup odredbi predstavlja bitne ili esencijalne (*essentialia negotii*) sastojke pravnog posla, a to su oni sastojci koji su nužni za nastanak određenog tipa pravnog posla³⁹, dakle u ovom slučaju ugovora o profesionalnom igranju. Načelo slobodnog ugovaranja prilično je narušeno činjenicom da su stranke

34 Ivkošić, Marko; Pravni odnosi između kluba i igrača u profesionalnom nogometu; Zbornik 57. susreta pravnika, Opatija, 2019., str. 256

35 čl. 6., 7., i 8. ZS-a

36 Pravilnik o registru samostalne sportske djelatnosti (NN 91/2023)

37 Bez iznimke propisano u sva tri pravilnika sportskih saveza

38 Obrazac ugovora o profesionalnom igranju HNS-a (vrijedi od 15. lipnja 2015.), dostupan na web stranici: <https://hns.family/dokumenti/obrasci-hns/>

39 Klarić, Petar; Vedriš, Martin, Građansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno pravo i nasljedno pravo, Narodne novine Zagreb, srpanj 2014., str. 112

slobodne pregovarati o tek nekoliko odredbi koje su u obrascima ostale otvorene, a zajedničke su svim pravilnicima. Dakle, riječ je odredbama o:

- trajanju razdoblja na koje se ugovor sklapa
- novčanoj naknadi koja će se mjesečno (ili nekom drugom dinamikom) isplaćivati igraču te eventualnim posebnim naknadama i premijama (nagradama)
- eventualnoj dodatnoj obvezi kluba prema igraču
- posebnim uvjetima raskida ugovora za oba ugovaratelja.

Ugovor će biti valjan ako se stranke usuglase oko razdoblja na koji se ugovor sklapa te novčanoj naknadi koju je klub obvezan isplaćivati igraču. Vrijeme na koje se zaključuje ugovor o profesionalnom igranju različito je propisano u pravilnicima nacionalnih saveza, ovisno o sportu. Obzirom na pravila o takozvanim prijelaznim razdobljima u momčadskim sportovima, najkraće vrijeme na koje se ugovor može sklopiti je vrijeme od jedne natjecateljske sezone, odnosno od zadnjeg dana zimskog prijelaznog roka (ili kalendarske godine) pa do kraja te natjecateljske sezone. Najdulje razdoblje trajanja ugovora prema Registracijskom pravilniku HKS-a jest vrijeme od četiri odnosno šest natjecateljskih sezona ako je riječ o maloljetniku⁴⁰, dok je u Pravilniku HNS-a propisano jedino maksimalno trajanje razdoblja ugovora kojeg sklapaju maloljetnici na rok od tri godine⁴¹, no sukladno FIFA-inom pravilniku⁴² najduže trajanje ugovora ograničeno je na pet godina. Propisnik HRS-a prilično općenitom odredbom u čl. 38. propisuje da se ugovor o profesionalnom igranju može sklopiti na bilo koji rok. Što se tiče novčane naknade koju je klub obvezan isplaćivati igraču, u obrascu ugovora HNS-a riječ je o mjesečnoj naknadi koju je klub dužan isplaćivati, dok je u obrascu ugovora HKS-a navedena dinamika isplaćivanja naknade u nekoliko rata godišnje, međutim ugovor bi bio valjan i da se dinamika isplate u oba slučaja dogovori drugačije, dokle god je iznos određen. Vezano za posebne naknade i premije, iste nisu presudne za valjanost ugovora, no iz obrazaca je vidljivo kako se različito pristupa određivanju istih. Tako je u obrascu ugovora HKS-a⁴³ izričito navedeno u kojim slučajevima i za što će se klub obvezati igraču isplatiti dodatne novčane naknade i posebne nagrade, a koje se isplaćuju na ime sportske hranarine te broja nastupa za reprezentaciju ili pak za uspjeh u nekom od natjecanja⁴⁴. S druge strane, obrazac ugovora HNS-a

40 Iako je u st. 4. istog članka (79.) propisano da klub i igrač mogu zaključiti ugovor i na dulje razdoblje od navedenog, ako su o tome suglasni.

41 U prijašnjem Pravilniku HNS-a bilo je propisano i najdulje trajanje ugovora o radu na razdoblje od tri godine, međutim prema novom pravilniku koji stupa na snagu 1.12.2023. godine, ta je odredba izbačena.

42 čl. 18. (2) FIFA pravilnik o statusu i transferima igrača

43 Obrazac ugovora o profesionalnom igranju HKS-a 2023., dostupan na web stranici: <https://www.hks-cbf.hr/dokumenti/#obrasci>

44 Čl. 11.,12. i 13. obrasca Ugovora o profesionalnom igranju HKS-a

navedena pitanja ostavlja potpuno otvorena, čime se ostavlja mogućnost igraču i njegovom zastupniku ispregovarati i obvezati klub na isplatu različitih posebnih nagrada i premija vezanih uz individualni učinak igrača (primjerice broj nastupa, broj golova i sl.), neovisno o uspjehu kluba u nekom od natjecanja⁴⁵. Međutim, kako se pitanja visine i načina isplate premija uređuju autonomnim pravom klubova, dakle odlukama i pravilnicima klubova, i to uglavnom za svaku sezonu, visina i pretpostavke za isplatu premija podložne su promjenama te su takve promjene valjane i bez potpisivanja aneksa ugovoru, a kako je to u samim obrascima ugovora i navedeno⁴⁶. Dakle, iako nema zapreke da se slične nagrade i premije ugovore u svim ekipnim sportovima, one su prije svega odluke klubova te se stoga vrlo često ta pitanja unutar jednog sporta različito uređuju. Obrazac ugovora HNS-a propisuje obvezu igrača svaki mjesec ispostavljati račun klubu za izvršene usluge, dok Registracijski pravilnik HKS-a⁴⁷ i Propisnik HRS-a takvu obvezu ne propisuju. Međutim, upitno je da li bi se klub mogao osloboditi obveze plaćanja naknade igraču, ukoliko igrač pak ne bi ispostavljao račun za izvršene usluge i da li bi neizvršavanje te obveze predstavljalo bitnu povredu ugovora. Glede odredbi o raskidu ugovora, detaljno će se govoriti u posebnom dijelu ovog rada, no ovdje je potrebno spomenuti kako će, u slučaju ugovaranja posebnih uvjeta raskida ugovora, biti nevaljana ona odredba kojom su takvi uvjeti posebno tegobni za jednu stranu. Neovisno o tome, u obrascima je izričito navedeno kako nepridržavanje preuzetih obveza bilo od strane kluba, bilo od strane igrača, predstavlja težu povredu ugovora, što za posljedicu ima raskid ugovora na štetu one ugovorne strane koja je povredu počinila.

Od ostalih uobičajenih obveznih odredbi koje su zajedničke svim ugovornim obrascima i pravilnicima, neovisno o sportu, svakako treba spomenuti takozvanu odredbu o podvrgavanju, kojom igrač preuzima obvezu pridržavati se Statuta i drugih akata kluba, Statuta i pravilnika nacionalnog saveza te svih drugih propisa donijetih u skladu s propisima nadležnih međunarodnih sportskih saveza. Na taj način autonomna pravila klubova i sportskih saveza postaju neizostavni dio ugovora i čine njegov sadržaj. U tome smislu, sadržaj toga autonomnog prava može se i smatrati općim uvjetima ugovora sukladno odredbama ZOO, koji ih definira kao ugovorne odredbe sastavljene za veći broj ugovora koje jedna ugovorna strana prije ili u trenutku sklapanja ugovora predlaže drugoj ugovornoj strani, bilo da su sadržani u formularnom (tipskom) ugovoru, bilo da se na njih ugovor poziva, a obvezuju ugovornu stranu ako su joj bili poznati ili morali biti poznati u vrijeme sklapanja ugovora⁴⁸. U konkretnom slučaju, navedenom klauzulom sadržanom u obrascima ugovora, igrač ne samo da preuzima obvezu pridržavati se navedenih akata, već potvrđuje i da je sa

45 Čl. 4. st. 2. i 3. obrasca Ugovora o profesionalnom igranju HNS-a

46 Čl. 12. i 13. obrasca HKS-a i čl. 4. st. 4. obrasca ugovora o profesionalnom igranju HNS-a

47 Istu obvezu ne sadrži niti obrazac ugovora HKS-a

48 čl. 295. st. 1. i 5. ZOO

istima i upoznat⁴⁹. Klupski pravilnici na koje se pozivaju odredbe ugovora trebaju biti u suglasnosti s propisima sportskih saveza⁵⁰, dok Registracijski pravilnik HKS-a izričito propisuje kako je zaključeni ugovor s klauzulom da se propisi saveza neće primjenjivati na odnose iz tog ugovora, pravno ništav te se temeljem takvog ugovora ne može ostvariti pravo igranja za bilo koje natjecanje u sustavu natjecanja Hrvatskog košarkaškog saveza⁵¹. Glede općih uvjeta ugovora, ZOO dalje propisuje kako isti dopunjuju posebne pogodbe utvrđene među ugovarateljima, i u pravilu obvezuju kao i ove, dok će u slučaju neslaganja općih uvjeta i posebnih pogodbi, vrijediti potonje⁵². O obvezi potpisivanja i prihvaćanja autonomnih pravila kluba odlučivao je CAS⁵³ povodom žalbe protiv odluke Basketball Arbitral Tribunala⁵⁴ koji je obustavu isplate plaće (naknade) uslijed nepotpisivanja internih klupskih pravilnika od strane igrača⁵⁵ proglasio neopravdanom čime je klub prekršio ugovorne odredbe, a iz toga razloga raskinuti ugovor od strane igrača opravdan. U postupku povodom žalbe, CAS je najprije odlučivao o tome je li igrač raskinuo ugovor iz opravdanog razloga, a potom je dao svoj sud glede igračeva ponašanja i odbijanja potpisivanja klupskog pravilnika. Igračev raskid ugovora našao je opravdanim zbog same činjenice da je klub jednostrano obustavio isplatu nakon što je prethodno isplatio samo pet rata prve sezone, a isto prema klauzuli u ugovoru predstavlja razlog za raskid. Nadalje, istaknuo je činjenicu da takva obustava isplate nije opravdana, obzirom da obveza potpisivanja pravilnika ne može biti iste težine kao temeljne obveze ugovora poput isplate plaće. Uz to, sve ugovorom zajamčene isplate bile su bezuvjetne te nisu ovisile o ispunjenju bilo kakvih drugih obveza igrača (ili agencije) osim igračkih. Glede igračeva ponašanja, CAS je zauzeo stajalište da je igrač trebao barem postupiti u dobroj vjeri i pregovarati o njihovom sadržaju ukoliko ih već ne prihvaća u cijelosti, umjesto da je ignorirao klub. Složio se kako sporna odredba ugovora nije uglavljena kao preduvjet, međutim da ispravno tumačenje stavka 2. i 4. konkretnog članka dovodi do zaključka kako je došlo do (manjeg) kršenja ugovora od strane igrača. Kako proizlazi iz sporne odredbe ugovora, stranke se moraju usuglasiti oko sadržaja pravilnika, ali isto je nemoguće ako jedna strana sustavno odbija dati bilo kakav odgovor ili prijedlog glede izmjena, zaključio je sud. U tome smislu takvo ponašanje igrača CAS je

49 čl. 2. obrasca ugovora o profesionalnom igranju HKS-a; čl. 5 st. 1. obrasca ugovora o profesionalnom igranju HNS-a

50 čl. 35. st. 3. Pravilnika HNS-a

51 čl. 61. st. 3. Registracijskog pravilnika HKS-a

52 čl. 295. st. 2. i 3. ZOO

53 CAS 2014/A/3524

54 Basketball Arbitral Tribunal, dalje: BAT, više pod 4.3.

55 Klub i igrač zaključili su ugovor na razdoblje od tri godine, a ugovorom je između ostalog, u fiksnim iznosima utvrđena plaća igrača, ali i naknada agenciji koja je zastupala igrača za sve tri godine te je ugovorena obveza igrača u roku od sedam dana potpisati kopiju klupskog pravilnika. U vrijeme sklapanja ugovora klub je predao igraču i agenciji primjerak pravilnika na pregled i potpis, međutim igrač ga nikada nije potpisao unatoč višekratnim pozivima kluba.

uzeo kao protivno općem načelu dobre vjere te je izričito naveo da je igrač, iako u drugačijoj i manjoj mjeri, prekršio ugovor, uslijed čega je djelomično prihvatio žalbu kluba te u tome smislu umanjio iznos naknade koju je klub bio dužan isplatiti igraču temeljem presude BAT-a. Dakle, u konkretnom slučaju problematična je bila sporna odredba koja je donekle ostavljala prostor igraču za opisano ponašanje. Ukoliko bi klub i igrač doista zaključili ugovor s odredbom kakva je navedena u obrascima ugovora HNS-a⁵⁶ i HKS-a⁵⁷, tada ne bi ni moglo doći do opisane situacije, niti bi u tome slučaju bilo mjesta bilo kakvom pregovaranju, jer igrač samim potpisom ugovora preuzima obvezu svih Statuta i akata kluba te nadležnih međunarodnih i nacionalnih saveza.

Nadalje, tipične su obvezne odredbe ugovora kojima se igrač obvezuje izvršavati svoje igračke obveze prema svojim najboljim sposobnostima, trenirati i pripremati se u skladu s uputama trenera i stručnog stožera, primjereno se ponašati, kako u vrijeme aktivnosti kluba tako i u slobodno vrijeme, voditi računa o tjelesnoj pripremi, sudjelovati u aktivnostima promocije kluba naročito putem medija i slično. S druge strane klub također, osim isplate novčane naknade igraču, preuzima i druge obveze poput osiguranja uvjeta za treniranje i pripremanje utakmica, osigurati igraču stručnu medicinsku terapiju i liječenje u slučaju ozljeda, omogućiti sportsko usavršavanje angažiranjem stručnjaka, omogućiti igraču odlazak na pripreme i utakmice nacionalnih reprezentacija, sportsku opremu i slično.

Osim navedenih, ugovori o profesionalnom igranju sadrže specifične odredbe koje ga u bitnome razlikuju od ugovora o radu i razlog su zašto klubovi u praksi pribjegavaju sklapanju ovih ugovora s igračima. Naime, igrač koji s klubom sklapa ugovor o profesionalnom igranju, kako je prethodno već spomenuto, mora imati registriranu samostalnu sportsku djelatnost. Zakon o porezu na dohodak⁵⁸ propisuje izvore dohotka⁵⁹ te sportaši koji imaju registriranu samostalnu sportsku djelatnost mogu ostvarivati dohodak od samostalne djelatnosti ili drugog dohotka. Tako je u ZPDoh-u propisano kako je dohodak od samostalne djelatnosti, između ostalog, i dohodak od slobodnih zanimanja⁶⁰, a samostalna djelatnost sportaša smatra se djelatnošću slobodnog zanimanja⁶¹. Nadalje je propisano kako porezni obveznici koji obavljaju samostalnu djelatnost novinara, umjetnika i sportaša mogu utvrđivati dohodak i plaćati predujam poreza na dohodak i na način za oporezivanje drugog dohotka⁶². Sukladno tome, obrazac ugovora o profesionalnom igranju HKS-a, u skladu s Registracijskim pravilnikom HKS-a, sadrži odredbu kojom igrač prilikom

56 čl. 5. st. 1. obrasca ugovora o profesionalnom igranju HNS-a

57 čl. 2. obrasca ugovora o profesionalnom igranju HKS-a

58 Zakon o porezu na dohodak (NN 143/23) dalje u tekstu: ZPDoh

59 čl. 5. st. 2. ZPDoh

60 čl. 28. Ibid

61 čl. 29. st. 2. t.4. Ibid

62 čl. 30. Ibid

potpisa ugovora mora izabrati jedan od navedenih načina oporezivanja primitaka nakon čega je dužan prijaviti se Poreznoj upravi te Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje i Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje čije troškove snosi sam igrač. Glede ugovorene naknade i ostalih primitaka igrača, klub se obvezuje sve iznose iskazivati u bruto iznosu, a ovisno o izboru načina oporezivanja isplaćivati sve primitke u neto iznosu uz uplatu poreza i prireza nadležnoj Poreznoj upravi ako je igrač odabrao oporezivanje po odbitku kao drugi dohodak, odnosno isplaćivati cjelokupne primitke u bruto iznosima ako je odabrao oporezivanje od samostalne djelatnosti⁶³. Oni sportaši koji su izabrali način oporezivanja dohotka od samostalne djelatnosti dužni su voditi poslovne knjige⁶⁴. Obrazac ugovora HNS-a glede navedenih obveza sadrži samo odredbe kojima je igrač dužan snositi troškove zdravstvenog i mirovinskog osiguranja te povjeriti vođenje poslovnih knjiga ovlaštenoj osobi za računovodstvo⁶⁵, dok Propisnik HRS-a u čl. 36. propisuje da ugovor neizostavno mora sadržavati odredbe o zdravstvenom, mirovinskom i invalidskom osiguranju iz čega možemo zaključiti da se i tu ista pitanja jednako uređuju. Zanimljivo je rješenje pitanja osiguranja igrača od posljedica nesretnog slučaja i sportskih ozljeda, odnosno od profesionalnog oboljenja. Prema čl. 16. obrasca ugovora HKS-a, klub je taj koji se obvezuje da će za čitavo vrijeme trajanja ugovora osigurati igrača kod osiguravajućeg društva, dok je prema obrascu ugovora HNS-a igrač taj koji se za vrijeme trajanja ugovora obvezuje sklopiti policu osiguranja od profesionalnog oboljenja i ozljeda na radu.

Konačno, jedna od ključnih odredbi ugovora o profesionalnom igranju jest odredba kojom se ugovorne strane obvezuju eventualne sporove iz ugovora rješavati u okviru nadležnih tijela nacionalnih saveza, a ne pred redovnim sudovima. Ovdje treba istaknuti kako je takva klauzula dio obveznog sadržaja ugovora u nogometu te je u tome smislu zabrana iznošenja sporova pred redovne sudove u nogometu apsolutna. S druge strane, Registracijski pravilnik HKS-a i Propisnik HRS-a uređuju postupak rješavanja sporova u okviru vlastitih tijela, međutim u odredbama koje propisuju obvezni sadržaj ugovora o profesionalnom igranju tu klauzulu ne navode⁶⁶, iz čega se može zaključiti kako će ti ugovori biti valjani i ako takva klauzula ne bude ugovorena, a u tome slučaju se radi sporova iz tih ugovora može pokrenuti postupak pred redovnim sudovima⁶⁷. Međutim,

63 čl. 14. i 15. obrasca Ugovora o profesionalnom igranju HKS-a

64 čl. 34. ZPDoh

65 čl. 5. t. 16. i 17. obrasca Ugovora o profesionalnom igranju HNS-a

66 Ipak, takva klauzula sadržana je u obrascu ugovora o profesionalnom igranju HKS-a u čl. 19. : "Igrač se obvezuje da će sve sporove koji mogu nastati iz ovog ugovora kao i druge sporove u vezi sa igranjem košarke, rješavati u okviru kluba i tijela Hrvatskog košarkaškog saveza i da ih neće pokretati pred redovitim sudovima, osim ako ga na vođenje takvog spora uputi nadležni tijelo Hrvatskog košarkaškog saveza."

67 Pravilnik HKS-a od 29.11.2022. godine u čl. 6. propisivao je da protiv odluka tijela saveza u sporovima koji proizlaze iz ugovornih odnosa igrač, trener i klub ne mogu voditi sporove pred redovitim sudovima, osim kada su u pitanju financijska potraživanja igrača, trenera ili kluba te da je za vođenje sudskih sporova potrebna suglasnost

Registracijski pravilnik HKS-a i pored eventualne klauzule sadržane u obrascu ugovora, propisuje obvezu klubova da, uz obrasce za dobivanje licence, dostave i poseban obrazac koji potpisuju i klub i igrač, a na kojem izjavljuju kako se odriču prava na vođenje sporova pred redovnim sudovima, između ostaloga, i zbog pitanja koja mogu nastati iz odnosa kluba s igračem⁶⁸.

Pored prethodno navedenih odredbi, a koje nacionalni savezi propisuju kao minimum uvjeta koje ugovor mora sadržavati, ugovorne strane mogu dodatno proširiti sadržaj ugovora daljnjim odredbama, koje naravno, moraju biti u skladu s propisima Republike Hrvatske i propisima nadležnih sportskih saveza te se ne mogu ugovarati odredbe koje bi bile nepovoljnije za igrača u odnosu na odredbe iz obrasca ugovora, a osobito se pod prijetnjom ništetnosti ne mogu ugovarati odredbe kojima se određuje da isključivo o volji jedne strane ovisi produljenje ugovora ili zaključenje novog ugovora⁶⁹. Posljednjih godina u ugovorima profesionalnih sportaša, prije svega u nogometu, postale su neizostavne odredbe kojima se unaprijed određuje visina naknade štete koju se obvezuje isplatiti ona ugovorna strana koja raskine ugovor bez osnovanog razloga, a također se često unaprijed određuje i iznos naknade koju, ako neki drugi klub ponudi na ime transferne naknade⁷⁰, aktualni klub ne smije odbiti te mora "pustiti" igrača. U prvom slučaju riječ je o takozvanim otkupnim klauzulama ("buy-out clause"), dok je u potonjem slučaju riječ o takozvanim otpusnim klauzulama ("release clause") koje se često ugovaraju zajedno s još nekim dodatnim uvjetima poput slučaja (ne)kvalificiranja za europska natjecanja ili za slučaj ispadanja iz najvišeg ranga natjecanja. Otkupna klauzula je svojevrsni paušalizirani zahtjev za naknadom štete jer sama po sebi isključuje bilo kakva daljnja potraživanja na ime naknade štete, odnosno ona je konačni i punovažni zahtjev za naknadom štete⁷¹. Dakle, takve odredbe su nuzgredni sastojci pravnog posla, a riječ je o sastojcima koji vrijede samo ako ih strane ugovore⁷². Njima se dodatno uređuje sadržaj ugovora i prilagođava se konkretnom slučaju, međutim takve odredbe ne smiju biti protivne bitnim sastojcima ugovora, odnosno obveznom sadržaju te se njima bitni sastojci ne smiju mijenjati, a njihov sadržaj također mora biti pravno dopustiv i moguć.

Hrvatskog košarkaškog saveza. Aktualni Pravilnik HKS-a tu odredbu više ne sadrži.

68 čl. 53. st. 2. Registracijskom pravilnika HKS-a

69 čl. 35. st. 2 Pravilnika HNS-a i čl. 11. st. 7. ZS

70 Ivkošić, Marko; Pravni odnosi između kluba i igrača u profesionalnom nogometu; Zbornik 57. susreta pravnika, Opatija, 2019., str. 257

71 Ibid

72 Klarić Petar; Vedriš Martin, Građansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno pravo i nasljedno pravo, Narodne novine Zagreb, 2014., str. 114.

3.2.4. Pravna priroda ugovora o profesionalnom igranju

Ugovor o profesionalnom igranju ugovor je građanskog prava. Sama činjenica da ZS daje na izbor klubu i profesionalnom igraču da svoj odnos urede ugovorom o radu ili ugovorom o profesionalnom igranju isključuje mogućnost da je pravno riječ o istovjetnim ugovorima. Iako sadrži neke elemente ugovora o radu poput⁷³ osobne činidbe rada, naplatnosti i podrednosti, igrač pristupa sklapanju ugovora o profesionalnom igranju obavljajući samostalnu sportsku djelatnost te samim time ne može stupiti u radni odnos s klubom kao poslodavcem. Obzirom da profesionalni sportaši u pravilu samostalnu sportsku djelatnost obavljaju trajnije, dakle u prosjeku od deset do petnaest godina, a nerijetko i više, te ona ima gospodarski karakter, može se postaviti i pitanje može li se profesionalnog sportaša smatrati trgovcem⁷⁴, a sukladno tome i ugovor o profesionalnom igranju trgovačkim ugovorom, posebno ukoliko ga igrač sklapa s klubom koji je ustrojen kao dioničko društvo. Međutim, odgovor je u oba slučaja negativan. Naime, iako se sportaši svrstavaju u slobodna zanimanja, Zakonom o trgovačkim društvima propisano je da se osobe koje se bave slobodnim zanimanjima uređenim posebnim propisima smatraju trgovcima samo ako je to u tim propisima određeno⁷⁵, a ZS, kao poseban propis, profesionalne sportaše ne smatra trgovcima. Isto je utvrdio Vrhovni sud Republike Hrvatske odlučujući o sukobu nadležnosti između Općinskog građanskog suda u Zagrebu, koji se oglasio stvarno nenadležnim, i Trgovačkog suda u Zagrebu, koji je izazvao taj sukob nadležnosti⁷⁶. U konkretnom predmetu riječ je bilo o tužbi radi isplate na temelju Ugovora o profesionalnom igranju i Dodatka tom ugovoru sklopljenog između igrača koji obavlja samostalnu djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima i vaterpolskog kluba – udruge građana. Općinski sud oglasio se nenadležnim smatrajući kako je, temeljem odredbi ZS-a i ZPDoh-a⁷⁷, riječ o sporu između obrtnika i pravne osobe. Vrhovni sud je, između ostalog, utvrdio kako "fizičke osobe, sportaši, koji obavljaju samostalnu djelatnost sudjelovanja u sportskom natjecanju nisu obrtnici jer ne obavljaju dopuštenu gospodarsku djelatnost nego sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskom natjecanju i nisu upisani u obrtni registar, već je činjenica da samostalno obavljaju sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskom natjecanju upisana u registar sportskih djelatnosti". Također, utvrdio je kako "uvjeti pod kojima fizičke osobe mogu samostalno obavljati sportske djelatnosti i uvjeti pod kojima fizičke osobe mogu postati obrtnici nisu jednaki, odnosno tim odredbama nije izjednačen status te dvije skupine fizičkih osoba, niti ZS nekom posebnom

73 Ravnić Anton, Osnove radnog prava – domaćeg, usporednog i međunarodnog, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2004., str. 146

74 Crnić, Ivica *et al.*, (Uvod u) Športsko pravo, Inženjerski biro, Zagreb, 2009., str. 113

75 Čl. 3. st. 2 Zakona o trgovačkim društvima (NN 130/23)

76 Rješenje Vrhovnog suda, Gr1 498/11-2 od 03.02.2012. godine

77 čl. ZS-a i čl. ZPDoh-a

odredbom ne propisuje da fizičke osobe koje samostalno obavljaju sportske djelatnosti imaju status obrtnika" te da iako su "osobe koje su obrtnici u smislu čl. 1. ZO, kao i fizičke osobe koje samostalno obavljaju sportske djelatnosti u smislu odredaba ZS, obveznici plaćanja poreza na dohodak prema odredbi čl. 18. st. 1. i st. 2. ZPDoh-a (aktualni čl. 29. st. 1. 2.), i tim odredbama razlikuju se osobe koje obavljaju neki obrt, od fizičkih osoba koje se bave nekim slobodnim zanimanjem, u koju skupinu osoba prema točki 4. st. 2. toga članka spadaju i sportaši". Dakle, riječ je o ugovoru građanskoga prava i to mješovitom ugovoru (*mixti iuris*), obzirom da, pored elemenata ugovora o radu, obuhvaća i elemente ugovora o djelu i ugovora o nalogu, ali neimenovanih ugovora te elemente koji proizlaze iz posebnosti sporta. U pogledu ugovorene obveze igrača da će trenirati i igrati u skladu sa svojim znanjem i umijećem s jedne strane te s druge strane obvezi kluba isplaćivati mu naknadu za to, ovakav ugovorni odnos bio bi sličan ugovoru o djelu⁷⁸. U odnosu na obvezu pridržavanja uputa od strane trenera i stručnog stožera, bilo bi riječ o elementima ugovora o nalogu⁷⁹. Također se za ugovore između igrača i klubova može reći da je riječ o svojevrsnim formularnim, odnosno pseudotipskim ugovorima, obzirom da njihov obrazac, odnosno obvezni sadržaj ne sastavlja niti jedna ugovorna strana, već je isti unaprijed utvrđen od nacionalnog saveza koji pritom određuje o kojim se pitanjima može pregovarati. S jedne strane približavaju se takozvanim adhezijskim ugovorima jer je obvezni sadržaj unaprijed propisan te se odnosi na sve klubove i igrače koji žele takav ugovor sklopiti i registrirati pri nadležnom sportskom savezu, dok s druge strane dopušta vrlo malo odstupanja, odnosno ugovorne slobode unutar propisanog sadržaja⁸⁰. Uz to, ugovorne strane ovlaštene su posebnim odredbama ugovoriti pitanja koja se u obrascu ili propisu nadležnog saveza ne spominju, ali time ne smiju mijenjati obvezni sadržaj.

3.3. UGOVOR O RADU

Osim ugovorom o profesionalnom igranju, profesionalni sportaš može sportske djelatnosti sudjelovanja u sportskom natjecanju i sportskoj pripremi obavljati i temeljem sklopljenog ugovora o radu sa sportskim klubom. Aktualni ZS, za razliku od prijašnjeg koji nije propisivao ništa više od te općenite odredbe, nešto više odredbi posvećuje ugovornim odnosima sportaša kao i samom ugovoru o radu. Što se tiče pretpostavki za sklapanje ugovora o radu, one su jednake onima za ugovor o profesionalnom igranju, dakle profesionalni sportaš mora imati najmanje 16 godina, biti upisan u

⁷⁸ čl. 590 ZOO: *Ugovorom o djelu izvođač se obvezuje obaviti određeni posao, kao što je izrada ili popravak neke stvari, izvršenje kakva fizičkog ili umnog rada i sl., a naručitelj se obvezuje platiti mu za to naknadu.*

⁷⁹ čl. 763. st. 1. ZOO: *Ugovorom o nalogu obvezuje se i ovlašćuje nalogoprimac poduzimati za račun nalogodavca određene poslove.*

⁸⁰ Klarić, Petar; Vedriš, Martin, *Građansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno pravo i nasljedno pravo*, Narodne novine Zagreb, 2014., str. 406-407

Evidenciju sportaša koja je sastavni dio Nacionalnog informacijskog sustava u sportu te ne smije biti pravomoćno osuđen za neko od taksativno navedenih kaznenih djela u čl. 111. ZS, no obzirom da igrač stupa u radnopravni odnos ne treba, niti može imati registriranu samostalnu sportsku djelatnost. Takav profesionalni sportaš za obavljanje sportske djelatnosti ne prima naknadu za igranje, odnosno obavljanje svojih usluga, već plaću kao zaposlenik kluba koja se, sukladno ZPDoh smatra dohotkom od nesamostalnog rada te se kao takav oporezuje⁸¹. U tome smislu i ZS u čl. 11. st. 10. propisuje kako se naknada koja predstavlja nagradu za ostvareni sportski rezultat ekipe i/ili profesionalnog sportaša na temelju redovitog obavljanja sportske djelatnosti za koji sportaš prima plaću smatra stimulativnim dijelom plaće. Što se tiče posebnih odredbi glede ugovora o radu, ZS kao *lex specialis* propisuje da se ne primjenjuju odredbe ZOR koje reguliraju pitanje ugovora o radu na određeno vrijeme, prestanak ugovora o radu, otkazni rok i otpremninu, raspored radnog vremena te način korištenja odmora i dopusta te da drukčiji način uređivanja tih pitanja sportaš mora ugovoriti s poslodavcem. Osim toga, zakonom je propisana obveza evidentiranja i pohranjivanja ugovora i dodatka ugovora o radu u nacionalnim sportskim savezima sukladno propisima tih saveza, međutim, kao što je prethodno već spomenuto, savezi propisuju navedenu obvezu glede svih vrsta ugovora prije svega radi vlastitih pravila registracije igrača.

Ugovor o radu kao vrsta ugovora kojeg mogu sklopiti profesionalni igrači predviđena je Pravilnikom HNS-a i Registracijskim pravilnikom HKS-a, ali ne, barem zasad, i Propisnikom HRS-a⁸². Glede samog sadržaja, obrazac ugovora o radu kojeg propisuje HNS identičan je obrascu ugovora o profesionalnom igranju. Istovjetne odredbe u oba obrasca odnose se prije svega na obveze koje ugovorom preuzimaju igrač i klub, na klauzulu o podvrgavanju pod pravo nacionalnog i međunarodnih sportskih saveza, način izmjene odredbi ugovora, ništetnost pojedinih odredbi i slično. Glede mjerodavnog prava, vrijedi naravno pravo Republike Hrvatske, a za sve što nije predviđeno ugovorom o radu primjenjuje se, u skladu s hijerarhijom sportskih propisa i nacionalnog prava, Zakon o radu. U slučaju mogućeg spora, i ovdje je kao i u slučaju ugovora o profesionalnom igranju, sadržana arbitražna klauzula kojom se utvrđuje nadležnost Arbitražnog suda HNS-a, odnosno CAS-a, pa prema tome nije moguće radi eventualnih sporova iz ovog ugovora pokretati radni spor pred nacionalnim sudovima. Ono u čemu se bitno razlikuje obrazac ugovora o radu od ugovora o profesionalnom igranju jesu odredbe svojstvene ugovorima kojima se regulira radni odnos. Tako prije svega sadrži odredbu o zasnivanju prava, obveza i odgovornosti iz radnog odnosa,

81 Čl. 21. st. 1. t. 1. ZPDoh

82 Iako Propisnik HRS-a u čl. 25 st. 3 navodi da je profesionalac igrač koji s klubom ima pisani ugovor o radu ili neki drugi oblik pisanog ugovora te između ostalog da usmeni ugovori između kluba i igrača, iako potencijalno dopušteni prema odredbama primjenjivih zakona o radu, nisu u skladu s ovim propisom, očito je riječ o omašci. Čl. 28. izričito propisuje tri vrste ugovora koje igrač i klub mogu sklopiti, a ugovor o radu nije jedna od njih.

a igrač, sukladno tome, ne vrši usluge igranja za koje prima naknadu, već obavlja poslove nogometaša za što prima plaću. Nadalje, igrač ne snosi sam troškove mirovinskog i zdravstvenog osiguranja te nije dužan voditi poslovne knjige, već je klub dužan pored plaće u neto iznosu te eventualnih posebnih naknada i premija platiti i doprinose, poreze, prireze i ostala davanja koja proizlaze iz radnog odnosa. Također, klub je taj koji se obvezuje sklopiti policu osiguranja za igrača za slučaj bolesti i nezgode, a pored toga sadržane su i odredbe o radnom vremenu i korištenju stanke, odnosno dnevnom, tjednom i godišnjem odmoru. Kako je riječ o radnom odnosu, ugovor sadrži i odredbe o postupku pri povredi prava igrača iz tog odnosa, a sam postupak povodom rješavanja zahtjeva za ostvarivanje prava i zaštite dostojanstva igrača, detaljno se uređuje općim aktom kluba koji se uručuje igraču prilikom potpisa ugovora o radu, što igrač potvrđuje potpisivanjem svake stranice općeg akta kluba. Ugovor o radu može se, sukladno odredbama pravilnika FIFA-e, sklopiti najduže na period od pet godina, a ukoliko ga sklapa igrač mlađi od 18 godina, tada je trajanje ugovora ograničeno na maksimalno tri godine⁸³.

Obrazac ugovora o radu HKS-a⁸⁴ značajnije se razlikuje od obrasca ugovora o profesionalnom igranju nego što je to u slučaju obrazaca propisanih HNS-om. Osim već prethodno spomenutih razlika koje proizlaze iz odnosa koji se tim ugovorima reguliraju, obrazac ugovora o radu HKS-a sadrži i neke daljnje odredbe tipične za radne odnose poput obveze čuvanja poslovne tajne i zakonske zabrane natjecanja⁸⁵. Posebno su zanimljivo, u odnosu na ugovor o profesionalnom igranju, u obrascu regulirane odredbe glede prestanka ugovora o radu. Člankom 18. propisan je postupak u slučaju ne pridržavanja i ne ispunjavanja ugovorne obveze jedne od stranaka te u tome slučaju druga strana ima pravo zahtijevati ispunjenje obveze u primjerenom roku od 30 dana. Ukoliko do isteka takvog roka, strana kojoj je takav zahtjev upućen ne ispuni svoju obvezu, druga strana ima pravo, a kako se to u stavku 2. istog članka navodi, jednostrano raskinuti ugovor. U tome smislu, a obzirom da je riječ o radnom odnosu, primjerenije bi bilo kazati da druga strana ima pravo otkazati ugovor o radu, a što bi uostalom i bilo u skladu s prethodnim odredbama obrasca ugovora koji propisuju razloge za otkaz ugovora o radu. Osim navedene odredbe, obrazac ugovora o radu sadrži još jednu odredbu koja se ne nalazi u obrascu ugovora o profesionalnom igranju, a kojom se ugovara jednostrano diskrecijsko pravo poslodavca⁸⁶, dakle kluba, da po proteku razdoblja od šest mjeseci od dana sklapanja ugovora bez ikakvog daljnjeg obrazloženja može otkazati ugovor uz otkazni rok od 60 dana. Obrazac ugovora u čl. 1 sadrži odredbu čl. 11. st. 1 ZS-a, kojom je na

83 Prijašnji Pravilnik HNS-a sadržavao je odredbu o najduljem trajanju ugovora o radu na razdoblje od tri godine, međutim aktualni pravilnik koji je stupio na snagu 1.12.2023. godine tu odredbu više ne sadrži

84 Obrazac ugovora o radu HKS-a 2023., dostupan na web stranici: <https://www.hks-cbf.hr/dokumenti/#obrasci>

85 čl. 6 i čl. 14. obrasca Ugovora o radu HKS-a

86 čl. 19. obrasca Ugovora o radu HKS-a

ugovore o radu profesionalnih sportaša, između ostalog, isključena primjena odredbi ZOR-a glede prestanka ugovora o radu te otkaznog roka, no unatoč tome upitno je bi li takvo ugovoreno diskrecijsko pravo poslodavca bilo valjano⁸⁷. Nije jasno je li se ovakvom odredbom smjeralo eventualno na ugovaranje probnog rada sukladno odredbama ZOR-a, obzirom na identični propisani rok trajanja probnog rada⁸⁸ i jednostranog prava poslodavca da otkáže ugovor, međutim probni rad morao bi se izričito ugovoriti i u konačnici, ukoliko radnik – igrač ne bi zadovoljio, takav otkaz bi se morao obrazložiti, što u slučaju čl. 19. obrasca ugovora o radu nije slučaj. U svakom slučaju navedena odredba stavlja igrača u znatno nepovoljniji položaj, i to ne samo u odnosu na klub kao drugu ugovornu stranu, već potencijalno i u odnosu na ostale igrače u istoj ekipi⁸⁹, jer kako je već spomenuto, takva ili slična odredba nije predviđena u obrascu ugovora o profesionalnom igranju ili Registracijskim pravilnikom HKS-a. Problematična je i odredba u st. 3. navedenog članka koja propisuje kako zaposlenik nema pravo na otpremninu u slučaju prestanka ovog ugovora na bilo koji način i iz bilo kojeg razloga. Iako je ZS isključio primjenu odredbi ZOR-a koje se, između ostalih, odnose na prestanak ugovora o radu i otpremninu te propisao kako ista pitanja sportaš mora ugovoriti s poslodavcem, intencija je (ili je barem trebala biti) ostaviti mogućnost sportašima i klubovima urediti ta pitanja drugačije s obzirom na specifičnosti sporta i takvih odnosa. Ovakvim odredbama u ugovorima o radu sportaša, koje su protivne načelima radnog prava i ostalim odredbama ZOR-a, slabi se radnopravna zaštita igrača te ih se donekle izjednačava s blažim propisima građanskoga prava.

Konačno, za razliku od obrasca ugovora o profesionalnom igranju, obrazac ugovora o radu ne sadrži arbitražnu klauzulu, već propisuje dužnost stranaka eventualni spor riješiti dogovorno, a ukoliko u tomu ne uspiju utvrđuje se nadležnost suda u Hrvatskoj i primjena hrvatskog prava⁹⁰, iz čega se zaključuje kako je moguće pokrenuti radni spor bez prethodnog iznošenja spora pred tijela saveza⁹¹.

87 ZS u čl. 11. st. 7. propisuje da je svaka odredba iz ugovora zaključenog između sportaša i sportskog kluba kojom se jedna ugovorna strana stavlja u povoljniji položaj, na način da isključivo o njezinoj volji ovisi produljenje ugovora ili sklapanje novoga ugovora, ništetna, pa bi se u tome smislu i navedena odredba ugovora trebala smatrati ništetnom.

88 čl. 53. st. 3. ZOR

89 čl. 59. Registracijskog pravilnika HKS-a propisuje koje ugovore i u kojem omjeru klubovi moraju imati zaključene s igračima, ovisno o rangu natjecanja u kojem sudjeluju. Tako je primjerice propisano da profesionalni klubovi Premijer lige moraju imati zaključene ugovore o radu ili profesionalnom igranju s više od polovice licenciranih seniorskih igrača, a s ostalim licenciranim seniorskim igračima moraju imati jednu od preostalih vrsta ugovora predviđenih Pravilnikom.

90 čl. 21. obrasca Ugovora o radu HKS-a

91 I ovdje se može uočiti nedosljednost odredbi Registracijskog pravilnika i predloženog obrasca ugovora. Ovakva odredba ugovora bila bi u suprotnosti s obrascem iz čl. 53. st. 2. Registracijskog pravilnika HKS-a

3.4. STIPENDIJSKI UGOVOR

Stipendijski ugovori ili ugovori o sportskom usavršavanju (i stipendiranju), ugovori su koje klubovi u pravilu sklapaju s perspektivnim maloljetnim igračima. Igrač koji je s klubom zaključio stipendijski ugovor, a pogotovo ako je riječ o igraču mlađem od šesnaest godina, smatra se amaterom, a takav ugovor amaterskim. Međutim, temeljem odredbe čl. 10. st. 3. ZS-a, nacionalni sportski savezi mogu svojim općim aktom urediti i da je profesionalni sportaš onaj sportaš koji zaključi stipendijski ugovor u neto iznosu većem od 10.000,00 eura godišnje. Istu mogućnost prihvatili su i HNS i HKS, pa tako novi Pravilnik HNS-a uz tri dosadašnje predviđene vrste ugovora (ugovor o radu, ugovor o profesionalnom igranju i stipendijski ugovor) izričito propisuje i profesionalni stipendijski ugovor o igranju, dok aktualni Registracijski pravilnik HKS-a uz ugovore koje sklapaju profesionalni igrači izričito navodi stipendijski ugovor u iznosu većem od 10.000,00 EUR neto⁹². S druge strane Propisnik HRS-a⁹³ predviđa mogućnost stjecanja profesionalnog statusa i onih igrača s potpisanim ugovorom o sportskom usavršavanju i stipendiranju ukoliko je iznos ugovorene naknade jednak ili veći od maksimalnog neoporezivog iznosa propisane stipendije u Republici Hrvatskoj⁹⁴.

Sadržaj stipendijskog ugovora utvrđuju, kao i kod prethodnih vrsta ugovora, sportski savezi svojim autonomnim pravom. Osim što je i sadržajno najbližiji ugovoru o profesionalnom igranju, pravno se također kvalificira kao specifičan obveznopravni ugovor građanskoga prava. Sukladno odredbama Pravilnika HNS-a⁹⁵, stipendijski ugovor može zaključiti igrač koji je navršio dvanaest godina, a njegovo trajanje s punoljetnim igračem može se ugovoriti najduže do navršene 24. godine starosti igrača⁹⁶. Naknada za igrača može se ugovoriti najviše do 10.000,00 EUR neto godišnje, odnosno u slučaju profesionalnog stipendijskog ugovora naknada mora iznositi više od 10.000,00 EUR neto godišnje, ali ne više od 24.000,00 EUR neto godišnje. Iako je najduže trajanje ugovora u nogometu ograničeno na pet godina, sukladno odredbama Pravilnika FIFA-e i HNS-a, igrači mlađi

92 čl. 33. st. 1. Pravilnika HNS-a i čl. 58. Registracijskog pravilnika HKS-a. Iz podjele u čl. 58. aktualnog pravilnika HKS-a, u odnosu na stari, proizlazi da igrači amateri s klubom mogu sklopiti čak četiri vrste ugovora: stipendijski ugovor do 10.000,00 EUR neto godišnje, ugovor o sportskom usavršavanju, ugovor o igranju te ugovor o dodatnom radu

93 čl. 32. st. 2. Propisnika HRS-a

94 Čl. 10. st. 3. je novina aktualnog ZS, koji je stupio na snagu 1.1.2023. godine. Aktualni Propisnik HRS-a donesen je 07.07.2022. godine pa je za očekivati da će se u tome smislu sljedećim izmjenama Propisnika HRS-a uskladiti s aktualnim odredbama ZS-a.

95 Čl. 33. st. 1. Pravilnika HNS-a

96 Prema Pravilniku HNS-a koji vrijedi od 1.12.2023. godine. Prema prijašnjem pravilniku stipendijski ugovor s punoljetnim igračem se mogao zaključiti najduže do kraja natjecateljske godine u kojoj je taj igrač navršavao 26 godina života

od 18 godina ne mogu potpisati profesionalni ugovor na razdoblje duže od tri godine te će svaka drugačija odredba ugovora biti ništetna⁹⁷.

Prema odredbama Registracijskog pravilnika HKS-a stipendijske ugovore mogu zaključivati klubovi svih stupnjeva natjecanja u neograničenom broju, a jednako kao i u nogometu, njegovo trajanje s punoljetnim igračem ograničeno je do navršene 24. godine života, s time da se i ovdje razlikuju profesionalni i amaterski ugovori, uvažavajući granice propisanih naknada za igrača. Izričito je propisano kako matični klub može ponuditi igraču zaključivanje prvog ugovora nakon navršenih četrnaest godina života, a ukoliko ga sklapa maloljetnik takav ugovor sklapa se na vrijeme do četiri natjecateljske sezone te može prestati vrijediti i ranije ako igrač i klub zaključe ugovor o profesionalnom igranju (kada igrač navršši šesnaest godina), ako zaključe novi ugovor ili ako igrač ostvari prijelaz u drugi klub⁹⁸.

Ugovor o sportskom usavršavanju i stipendiranju prema Propisniku HRS-a mogu zaključiti klub i igrač mlađi od osamnaest godina najduže do datuma kada igrač navršava osamnaest godina uz iznimku sklapanja takvog ugovora s igračima koji se redovito školuju, a takav ugovor prestat će i ranije ukoliko igrač s klubom zaključi ugovor o profesionalnom igranju⁹⁹.

Glede međusobnih prava i obveza sadržaj stipendijskog ugovora ne razlikuje se mnogo od sadržaja ugovora o profesionalnom igranju. Tako je obrazac stipendijskog ugovora o igranju HNS-a¹⁰⁰ potpuno jednak obrascu ugovora o profesionalnom igranju, dok Registracijski pravilnik HKS-a u pogledu izvršavanja obveza kluba i igrača utvrđenih stipendijskim ugovorom kao i u pogledu povreda bitnih odredbi te posljedica koje iz toga mogu proizaći izričito upućuje na odredbe pravilnika koji se odnose na ugovor o profesionalnom igranju. U tome smislu se niti predloženi obrazac stipendijskog ugovora HKS-a uvelike ne razlikuje od ugovora o profesionalnom igranju¹⁰¹.

Međutim bitna razlika, u odnosu na ugovor o profesionalnom igranju, je ta što igrači koji sklapaju stipendijski ugovor ne moraju imati registriranu samostalnu sportsku djelatnost niti obrasci stipendijskih ugovora sadrže odredbe glede oporezivanja i plaćanja obveznih doprinosa, sklapanja osiguranja od posljedica sportskih ozljeda, odnosno profesionalnog oboljenja te obveze vođenja poslovnih knjiga. To je razumljivo u slučaju amaterskih stipendijskih ugovora, s obzirom da ti igrači nisu profesionalci, a naknada koju bi trebali primati pokriva samo stvarne troškove bavljenja sportom u vidu prehrane i troškova prijevoza. Međutim, u slučaju zaključenja profesionalnog stipendijskog ugovora nastaje pravna praznina jer ZS, osim propisane mogućnosti u čl. 10 st. 3., ne

97 Čl. 18. st. 2. Pravilnika FIFA-e

98 Čl. 69. st. 2. i čl. 70. Registracijskog pravilnika HKS-a

99 Čl. 33. Propisnika HRS-a

100 Obrazac ugovora o stipendijskom igranju HNS-a, dostupan na web stranici: <https://hns.family/dokumenti/obrasci-hns/>

101 Obrazac stipendijskog ugovora HKS-a, dostupan na web stranici: <https://www.hks-cbf.hr/dokumenti/#obrasci>

propisuje nikakve daljnje obveze igrača ili klubova u slučaju sklapanja takvih ugovora niti takve ugovore stvarno izjednačuje s ugovorom o profesionalnom igranju i ugovorom o radu sportaša. Kao što je prethodno spomenuto, prema pravilnicima HNS-a i HKS-a, stipendijski ugovor mogu zaključiti i punoljetni igrači zaključno do svoje 24. godine, čime se u osnovi nadilazi primarna svrha takvih ugovora, a to je prije svega vezati mlade perspektivne igrače uz klub do eventualnog stasanja istih igrača u seniorsku momčad i sklapanja ugovora o profesionalnom igranju (ili ugovora o radu). Umjesto toga, klubovi se sve češće odlučuju na stipendijske ugovore iz razloga što na taj način mogu angažirati igrače čiji će se manji prihodi rasteretiti obveze plaćanja poreza na dohodak¹⁰². Sukladno čl. 9. st. 1. t. 16. ZPDoh, porez na dohodak ne plaća se na sportske stipendije koje se prema posebnim propisima isplaćuju sportašima za njihovo sportsko usavršavanje, do propisanog iznosa. Prema tome, igrači sa zaključenim profesionalnim stipendijskim ugovorima, a koji se primjerice redovito ne školuju, smatrati će se profesionalnim sportašima sukladno čl. 10. st. 1. ZS-a, odnosno smatrati će se kao da se bave sportskim djelatnostima sudjelovanja u sportskom natjecanju i sportskoj pripremi kao osnovnim zanimanjem, međutim postavlja se pitanje koja ugovorna strana je u tome slučaju (i da li je uopće) obvezna snositi troškove obveznog zdravstvenog i mirovinskog osiguranja, kao i sklopiti osiguranje od posljedica sportskih ozljeda, odnosno profesionalnog oboljenja.

Status igrača sa zaključenim stipendijskim ugovorom važan je jer se transferna naknada koju klub potražuje prilikom prijelaza igrača u drugi klub može potraživati jedino ukoliko je riječ o profesionalnim igračima¹⁰³ te će takav igrač ostvariti prijelaz u novi klub jedino ako se klubovi sporazume o naknadi (odšteti). Međutim, u nogometu je, a slično kao i u košarci i rukometu, trenutak stjecanja statusa profesionalnog igrača i sklapanja prvog profesionalnog ugovora bitan jer će klub s kojim igrač amater zaključi prvi profesionalni ugovor, ukoliko to učini do 23. godine života, biti dužan platiti takozvanu naknadu za razvoj i treniranje klubu ili klubovima koji su sudjelovali u treniranju i obrazovanju igrača, bez obzira radi li se o klubu/klubovima HNS-a ili drugog nacionalnog saveza, i to u razmjeru s brojem godina tijekom kojih je igrač bio registriran za odgovarajuće klubove od kalendarske godine u kojoj je igrač navršio 12 godina života. Istu obvezu ima svaki sljedeći klub u koji bi eventualno igrač prešao do kalendarske godine u kojoj je igrač navršio 23 godine života¹⁰⁴. Slične odredbe o plaćanju naknade za edukaciju (odštete) za igrače koji stječu profesionalni status sadrže i Propisnik HRS-a¹⁰⁵ i Registracijski Pravilnik HKS-a¹⁰⁶.

102 Ivkošić, Marko; Pravni odnosi između kluba i igrača u profesionalnom nogometu; Zbornik 57. susreta pravnika, Opatija, 2019., str. 263

103 Tako propisuje i ZS u čl. 11. st.

104 čl. 63. i 64. Pravilnika HNS-a

105 čl. 59. Propisnika HRS-a

106 čl. 43. i 44. Registracijskog pravilnika HKS-a

O osnovanosti zahtjeva za naknadu za razvoj i treniranje odlučivao je i CAS u nekoliko predmeta povodom žalbi protiv odluka FIFA-ine komore za rješavanje sporova. U jednom ranijem predmetu¹⁰⁷ CAS je zauzeo stav kako je igrač koji je potpisao stipendijski ugovor stekao profesionalni status iz razloga što je naknada koju je igrač primao prelazila okvire stvarnih troškova vezanih za igranje nogometa¹⁰⁸. CAS se prilikom odlučivanja strogo pridržavao kriterija iz FIFA-inog pravilnika¹⁰⁹ te je kao jedini relevantni kriterij smatrao naknadu koju igrač prima, pri čemu je zaključio kako primitak bilo kakve naknade "osim za stvarne troškove nastale tijekom sudjelovanja u ili za bilo koju aktivnost povezanu s nogometnim savezom" je ono što jedino razlikuje amaterskog od neamaterskog igrača. Pri odlučivanju u obzir je uzeo i iskaz jednog od izvršnih direktora engleskog nogometnog saveza koji je objasnio da se naknada koja se isplaćuje takvim stipendijskim ugovorima postupno povećava jer se i potrebe maloljetnog igrača mijenjaju u smislu svakodnevnih potreba, a što, promatrajući strogo kroz odredbu FIFA-inog pravilnika, znači da naknada koja se isplaćuje prelazi propisanu granicu troškova nastalih igranjem nogometa, bez obzira što iznos takve naknade ne bi bio dostatan izvor prihoda za život igrača u Engleskoj. U kasnijem predmetu¹¹⁰, CAS je zauzeo drugačije shvaćanje te je naknadu isplaćenu temeljem ugovora o stipendiranju¹¹¹

107 CAS 2006/A/1177

108 Riječ je bila o igraču koji je sa 16 godina zaključio stipendijski ugovor s engleskim klubom Aston Villom, a prethodno je bio registriran za danski klub B.93 Copenhagen. Aston Villa obvezala se ugovorom isplaćivati stipendijsku naknadu i to 80 GBP tjedno za prvu godinu, 90 GBP za drugu te 115 GBP tjedno za treću godinu ugovora. Danski klub odmah se po prijelazu igrača obratio Aston Villi sa zahtjevom za isplatu naknade, međutim nakon što se engleski klub oglasio na zahtjev, B.93 Copenhagen obratio se FIFA-i, nakon čega je DRC utvrdio osnovanost zahtjeva te u konačnici naložio Aston Villi da plati naknadu. Engleski klub naknadno je odgovorio i prihvatio izračun naknade danskog kluba, kazavši pritom kako će platiti traženu naknadu samo ako potpiše profesionalni ugovor s igračem te da će mu takav ugovor ponuditi na igračev osamnaesti rođendan. Ipak, igrač je napustio Aston Villu i raskinuo stipendijski ugovor te se vratio u Dansku prije osamnaestog rođendana, što je uz tvrdnju da je naknada koju je igrač primao bila nevezana za bilo kakve aktivnosti povezane uz nogometni savez te da je FIFA-ina klasifikacija igrača kao profesionalca protivna ne samo engleskom pravu, već i pravilima engleskog nogometnog saveza, činilo glavnu argumentaciju engleskog kluba zašto nije dužan platiti naknadu za razvoj i treniranje.

109 Konkretno radilo se o odredbi FIFA-inog pravilnika iz 2001. godine koji je u čl. 2. u bitnome propisivao kako se igrači koji nikada nisu primili nikakvu naknadu osim stvarnih troškova nastalih tijekom njihova sudjelovanja u ili za bilo koju aktivnost povezanu s nogometnim savezom (troškovi putovanja, smještaja, opreme i sl.) smatraju amaterima, dok se s druge strane svaki igrač koji je primio naknadu veću od navedene smatra profesionalcem.

110 CAS 2014/A/3659, 3660, 3661

111 U konkretnom predmetu, tri portugalska kluba tražila su od belgijskog kluba Cercle Brugge isplatu naknade za razvoj i treniranje, smatrajući kako je igrač, unatoč tome što je zaključio stipendijski ugovor s klubom, imao status profesionalca. Naime, belgijski klub zaključio je s igračem u sezoni 2011/2022 stipendijski ugovor kojim se obvezao isplaćivati mu mjesečnu naknadu u iznosu od 400,00 EUR. Već iduće sezone klub i igrač zaključili su profesionalni ugovor kojim je igraču pripala pet puta veća mjesečna naknada kao i naknada za potpis ugovora. Sporno je bilo to što je igrač zaključio stipendijski ugovor u sezoni kada je navršio 23 godine te su portugalski klubovi, kao i FIFA, smatrali da su belgijski klub i igrač na taj način pokušali izbjeći obvezu plaćanja naknade. Između ostaloga, isticali su i činjenicu da je igrač već u prvoj sezoni pri belgijskom savezu bio registriran kao profesionalac te da se klub obvezao plaćati fiksni iznos od 400,00 EUR mjesečno, bez obzira na to koliko su stvarno iznosili troškovi igrača, kao i da nije imao kontrolu nad time kako igrač troši isplaćenu naknadu.

usporedio sa stvarnim troškovima života te je utvrdio kako je iznos naknade, koju je klub isplaćivao temeljem tog ugovora, odgovarao naknadi troškova vezanih uz nogomet pri čemu se igrač u konkretnom slučaju imao smatrati amaterom. Iako klub nije dokazao koliki su bili stvarni igračevi troškovi vezani uz nogomet, paušalni iznos naknade od 400,00 EUR sud je usporedio sa stvarnim troškovima imajući u vidu trošak hrane, prijevoza i opreme, te je utvrdio kako je navedeni iznos približno odgovarao troškovima vezanih uz nogomet za tu konkretnu natjecateljsku sezonu. Drugim riječima, sud je zaključio kako je igrač za vrijeme trajanja stipendijskog ugovora imao status amatera te da, s obzirom da je igrač prvi profesionalni ugovor zaključio s 24 godine, klub u konkretnom slučaju nije bio dužan platiti naknadu za razvoj i treniranje. Pritom je iznio stajalište kako se paušalni iznosi naknade za troškove vezane uz nogomet moraju priznati dokle god oni u velikoj mjeri održavaju prosječne troškove igrača vezane uz nogomet. U suprotnome, amaterski igrači bi morali čuvati sve račune vezane uz troškove igranja nogometa te ih predočavati klubovima, koji bi takve račune morali kontrolirati, a što bi prouzročilo, ne samo ogroman administrativni napor klubova za što većina njih nema sredstava, već bi takav pristup ugrozio i amaterski status brojnih nogometaša.

3.5. SKLAPANJE UGOVORA MALOLJETNIKA

ZS propisuje mogućnost da status profesionalnog sportaša stekne i maloljetna osoba, obzirom da u čl. 10. st. 5 propisuje kako profesionalni sportaš koji svoje djelatnosti obavlja temeljem sklopljenog ugovora o radu ili ugovora o profesionalnog igranju, između ostalog, mora imati najmanje 16 godina. Međutim, u pogledu maloljetnih sportaša još su bitniji stipendijski ugovori koje ti sportaši češće sklapaju nego ugovor o radu ili ugovor o profesionalnom igranju. Upravo zbog činjenice što aktualni ZS uvodi novinu u pogledu stipendijskih ugovora, u smislu da status profesionalnog sportaša prema pravilima nacionalnih sportskih saveza može steći i onaj sportaš koji ima zaključen stipendijski ugovor, problem sklapanja ugovora između klubova i maloljetnih sportaša time je bitniji. Nažalost, ZS osim u navedenim odredbama, ne spominje niti na bilo koji način regulira postupak odnosno pretpostavke za valjanost takvih ugovora, već su one propisane autonomnim pravilima saveza, a koji su ipak samo djelomično usklađeni s relevantnim zakonskim odredbama.

Dakle, kada maloljetni sportaš zaključuje ugovor s klubom njega u tome poslu zastupaju zakonski zastupnici, u pravilu najčešće roditelji. Sukladno čl. 101. st. 3. Obiteljskog zakona¹¹² zastupanje djeteta u vezi s njegovom vrjednijom imovinom, odnosno imovinskim pravima smatra se i zastupanje prigodom sklapanja ugovora između djeteta i fizičkih ili pravnih osoba kojima je

112 Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23) dalje: ObZ

predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima. Takvo zastupanje biti će valjano ukoliko roditelj koji zastupa dijete dobije suglasnost drugog roditelja koji ostvaruje roditeljsku skrb i odobrenje suda u izvanparničnom postupku¹¹³. S druge strane ZS u čl. 11. st. 1. među odredbama ZOR-a za koje propisuje da se ne primjenjuju na ugovor o radu profesionalnih sportaša ne spominje odredbe koje uređuju sklapanje ugovora o radu maloljetnika, iz čega proizlazi da se na (sportske) ugovore o radu maloljetnika primjenjuju odredbe ZOR-a. Iako će sukladno ZOR-u maloljetnik s petnaest godina i stariji od petnaest godina, osim maloljetnika koji pohađa obvezno osnovno obrazovanje, biti poslovno sposoban za sklapanje i raskida ugovora o radu te za poduzimanje svih pravnih radnji u vezi s ispunjenjem prava i obveza iz toga ugovora, ako ga zakonski zastupnik ovlasti za sklapanje tog ugovora o radu, isto će biti moguće ukoliko nije riječ o pravnim poslovima za čije poduzimanje zakonskom zastupniku treba odobrenje tijela nadležnog za poslove socijalne skrbi¹¹⁴. Obzirom da prema čl. 19.a st. 5. ZOR-a maloljetnik koji pohađa obvezno osnovno školovanje smije, samo uz prethodno odobrenje tijela nadležnog za poslove socijalne skrbi¹¹⁵, uz naplatu sudjelovati, između ostaloga, u sportskim natjecanjima i to na način i u opsegu koji ne ugrožava njihovo zdravlje, sigurnost, ćudoređe, školovanje ili razvoj, možemo zaključiti da maloljetni sportaš ne može zaključiti ugovor o radu bez potrebnog odobrenja. Također, iz odredbi ZOR-a proizlazi očita neusklađenost s odredbama ObZ-a¹¹⁶ u pogledu tijela od kojeg je potrebno tražiti odobrenje, pa bi u slučaju doslovnog pridržavanja zakonskih odredbi nastala situacija gdje bi za sklapanje ugovora o profesionalnom igranju i stipendijskog ugovora maloljetnika bilo potrebno odobrenje suda, dok bi za davanje odobrenja za sklapanje ugovora o radu bilo nadležno tijela za poslove socijalne skrbi. Očito je riječ o zaostalom rješenju ZOR-a prema prijašnjem Obiteljskom zakonu, pa bi u tome smislu valjalo primjenjivati odredbe aktualnog ObZ-a te potrebno odobrenje za sklapanje ugovora o radu tražiti od suda.

Što se tiče Pravilnika HNS-a, on u čl. 33. st. 2 propisuje da ako ugovor zaključuje maloljetni igrač, tada ugovor obvezno za igrača potpisuje zakonski zastupnik, a potpisuje ga i igrač. Također, uređuje

113 čl. 101. st. 1. ; Međutim,, u st. 5. istoga članka propisano je da će, u slučaju da roditelj koji zastupa dijete ne može pribaviti suglasnost drugog roditelja, sud na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete te, prema okolnostima slučaja, odlučiti i o davanju odobrenja iz čega bi se moglo zaključiti da će odobrenje suda biti potrebno jedino ukoliko se oba roditelja ne usuglase.

114 čl. 20. st. 1. i 2. ZOR-a

115 Sukladno stavku 6. istog članka, to odobrenje tijelo nadležno za poslove socijalne skrbi izdaje na temelju zahtjeva zakonskog zastupnika djeteta i maloljetnika te jedan primjerak dostavlja tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada

116 Prema čl. 261. st. 2. , u vezi s čl. 228. ObZ-a odobrenje centra za socijalnu skrb, a ne suda trebati će skrbnik za poduzimanje posla koji prelazi redovito poslovanje imovinom i pravima štíćenika, osobito, između ostaloga, raspolagati štíćenikovim imovinskim pravima, dakle za sklapanje sportskih ugovora

isto pitanje nešto šire nego ranije propisujući u nastavku da maloljetni igrač koji pohađa obvezno osnovno obrazovanje smije zaključiti ugovor samo ako dobije odobrenje tijela nadležnog za poslove socijalne skrbi, a u skladu s odredbama Zakona o radu. Dakle, jasno je kako preuzima odredbu ZOR-a, međutim nejasno je odnosi li se drugi dio odredbe samo na ugovore o radu ili na sve ugovore koje maloljetni igrač može sklopiti prema Pravilniku. Ukoliko bi se druga rečenica odredbe odnosila samo na ugovore o radu, tada bi isto značilo da je za ostale ugovore koji sklapaju maloljetnici dovoljno da iste samo (su)potpiše zakonski zastupnik, bez odobrenja suda (ili drugog nadležnog tijela). Registracijski pravilnik HKS-a u čl. 2. navodi načela na kojima se temelje prava i obveze koja proizlaze iz njega te između ostaloga propisuje kako je za prvu registraciju maloljetnog igrača, za prelazak maloljetnog igrača iz kluba u klub te za potpis ugovora maloljetnog igrača potreban potpis oba zakonska zastupnika odnosno skrbnika. Iz takve općenite formulacije proizlazi kako je potpis zakonskih zastupnika potreban u slučaju kada maloljetnik sklapa bilo koji ugovor predviđen pravilnikom, međutim u čl. 59. izričito navodi da u ime maloljetnog igrača zakonski zastupnici odnosno oba roditelja ili jedan roditelj uz pisanu suglasnost drugoga potpisuju ugovore o sportskom usavršavanju i stipendijske ugovore klubova Premijer lige i igrača mlađih od 18 godina. Također, među odredbama kojima se uređuju navedeni ugovori, propisana je identična odredba koja se odnosi na sve klubove bez obzira na stupanj natjecanja¹¹⁷. S druge strane, među odredbama pravilnika HKS-a kojima se uređuju ugovor o profesionalnom igranju te ugovor o radu, takva se odredba uopće ne spominje. Obzirom da su ugovor o sportskom usavršavanju i stipendijski ugovor (u neto iznosu do 10.000,00 EUR) amaterski ugovori, iz navedenog se može zaključiti da Registracijski pravilnik HKS-a dozvoljava da ugovore kojima maloljetni igrači stječu status profesionalca i koji su po svojem sadržaju znatno opsežniji u pogledu prava i obveza, mogu sklopiti samostalno, dok one amaterske u njihovo ime moraju potpisati zakonski zastupnici. Takvo što bilo bi protivno ne samo načelima koje propisuje sam pravilnik, već i spomenutoj odredbi čl. 101. st. 3 ObZ-a. Slično Registracijskom pravilniku HKS-a i Propisnik HRS-a propisuje da ugovor o sportskom usavršavanju i stipendiranju kojeg klub sklapa s maloljetnim igračem obvezatno supotpisuje jedan od roditelja, skrbnik ili zakonski zastupnik te će se u protivnome takav ugovor smatrati ništetnim¹¹⁸. Propisnik HRS-a, također istu obvezu ne propisuje za ugovor o profesionalnom igranju, a neusklađenost sa zakonskim odredbama još je veća u odnosu na pravilnike drugih saveza, jer i za sklapanje ugovora pri kojem se traži sudjelovanje zakonskih zastupnika, dovoljno je da ugovor supotpisuju uz igrača, a ne u njegovo ime sukladno zakonskim odredbama.

117 čl. 69. st. 3. Registracijski pravilnik HKS-a

118 čl. 30. st. 2. Propisnik HRS-a

Posebno je problematično pitanje na koje vrijeme se ugovor kojeg sklapaju maloljetni igrači može sklopiti. ObZ izričito propisuje kako obveze preuzete ugovorima između djeteta i fizičkih ili pravnih osoba kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima mogu trajati najdulje do punoljetnosti djeteta¹¹⁹. Prema tome, ako je ugovorom određeno drugačije, takva bi odredba ugovora bila ništetna jer je protivna javnom poretku te bi danom igračeve punoljetnosti ex lege prestale obveze iz takvog ugovora. U tome slučaju, igrač bi mogao sam sklopiti novi ugovor istog sadržaja, ali ga se na to ne može vezati odredbom ugovora kojeg su u njegovo ime sklopili zakonski zastupnici jer bi i takva odredba bila nevaljana¹²⁰. Pravilnik HNS-a općenito propisuje kako se ugovor s maloljetnim igračem zaključuje na rok najduže do tri godine te da svaka odredba koja se odnosi na dulje razdoblje neće biti priznata¹²¹. S druge strane, Registracijski pravilnik HKS-a različito regulira trajanje stipendijskog ugovora i ugovora o profesionalnom igranju koje su sklopili maloljetni igrači, dok glede ugovora o radu u tome pogledu ne propisuje ništa. Stipendijski ugovor za igrače mlađe od 18 godina zaključuje se na vrijeme od jedne do četiri natjecateljske sezone¹²², a prestati će vrijediti i prije ako klub i igrač zaključe ugovor o profesionalnom igranju kada igrač navršši šesnaest godina ili u slučaju zaključenja novog ugovora, odnosno ako igrač u skladu s pravilnikom ostvari prijelaz u drugi klub. Odredbe o duljini trajanja ugovora o profesionalnom igranju još su više u suprotnosti s prisilnim zakonskim odredbama, obzirom da je njima propisana mogućnost da maloljetni igrači zaključe ugovor o profesionalnom igranju na vrijeme od šest natjecateljskih sezona ili više ako su ugovorne strane o tome suglasne¹²³. Propisnik HRS-a također nedosljedno regulira vremensko važenje ugovora koje sklapaju maloljetni igrači. Glede ugovora o profesionalnom igranju propisano je da on može biti zaključen na bilo koji rok¹²⁴ (pa tako i onaj kojeg su zaključili maloljetni igrači), dok se ugovor o sportskom usavršavanju i stipendiranju može zaključiti s rokom valjanosti do datuma kada igrač navršava osamnaest godina, s izuzetkom igrača koji se redovito školuju, a

119 čl. 101. st. 4. ObZ

120 Ivkošić, Marko; Pravni odnosi između kluba i igrača u profesionalnom nogometu; Zbornik 57. susreta pravnika, Opatija, 2019.str. 264

121 čl. 33. st. 4. Pravilnika HNS-a; teoretski takva odredba ne bi bila sporna u slučaju da ugovor sklapa igrač starosti od četrnaest ili petnaest godina pa bi takav ugovor svakako vrijedio do igračeve punoljetnosti, međutim ukoliko ga sklapa igrač koji ima primjerice sedamnaest godina, tada bi ugovor, sukladno navedenoj odredbi, vrijedio do igračeve dvadesete godine života, dakle suprotno prisilnoj zakonskoj odredbi

122 čl. 70. st. 1. Pravilnika HKS-a; naizgled je ova odredba slična odredbi Pravilnika HNS-a, međutim već u idućem stavku isto razdoblje trajanja ugovora propisano je i za igrače starije od osamnaest godina, pa je iz toga prilično jasno kako namjera odredbe nije niti bila pokušati ograničiti vremensko važenje ugovora kojeg su sklopili maloljetnici sukladno odredbi čl. 101. st. 4. ObZ

123 čl. 79. st. 3. i 4. Pravilnika HKS-a

124 čl. 38. Propisnika HRS-a

prestati će vrijediti i prije datuma kada igrač postaje punoljetan ako zaključi ugovor o profesionalnom igranju.

Uz navedenu prisilnu odredbu čl. 101. st. 4, ObZ, glede ugovora koje sklapaju maloljetnici, bitno je spomenuti i prisilnu odredbu čl. 53. st. 1. t. 1 Zakona o javnom bilježništvu¹²⁵ kojom je propisano kako je javnobilježnički akt osobito potreban, između ostaloga, i za pravnu valjanost ugovora o raspolaganju imovinom maloljetnih osoba. Unatoč navedenoj odredbi, niti jedan od pravilnika ne propisuje obvezu sklapanja istih ugovora u obliku javnobilježničkog akta ili barem ovjere potpisa ugovornih strana kod javnog bilježnika¹²⁶.

Slijedom svega navedenog, jasno je kako su svi pravilnici glede ugovora kojeg sklapaju maloljetni igrači u suprotnosti sa prisilnim zakonskim odredbama te bi se posljedično svi ugovori maloljetnih igrača sklopljeni sukladno navedenim odredbama trebali smatrati ništetnima. Naime, zakonske odredbe u pogledu ugovora kojima se raspolaže imovinom maloljetnika izričito traže da se takvi ugovori sačine u obliku javnobilježničkog akta te da ih u ime djeteta potpišu roditelji uz odobrenje suda, a što nije propisano niti jednim od tri pravilnika. I dok bi odredba ugovora kojim bi on važio i nakon osamnaeste godine igrača bila ništetna, odnosno takav bi ugovor prestao snagom zakona¹²⁷, činjenica da pri sklapanju takvog ugovora nisu ispunjene zakonske pretpostavke za njegovu valjanost, odnosno da je ugovor zaključen protivno prisilnim propisima znači da bi se takav ugovor trebao smatrati ništetnim¹²⁸.

4. RJEŠAVANJE SPOROVA

4.1. Općenito

Autonomna pravila sportskih saveza u pravilu isključuju mogućnost rješavanja sporova proizašlih iz ugovora između profesionalnih sportaša i klubova pred redovnim nacionalnim sudovima, odnosno isto je moguće jedino ukoliko sam sportski savez uputi stranke da svoj spor riješe pred redovnim nacionalnim sudovima. Sportski savezi svojim pravilnicima i statutima nameću ne samo igračima i klubovima, već i ostalim sudionicima u profesionalnom sportu poput trenera, obvezu uvrštavanja u svoje međusobne ugovore klauzulu prema kojoj se ugovorne strane obvezuju da eventualne sporove proizašle iz njihovih ugovora neće iznositi pred nacionalne sudove, već će iste rješavati u okviru

¹²⁵ Zakon o javnom bilježništvu (NN 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16, 57/22), dalje: ZJB

¹²⁶ Raniji Pravilnik HKS-a u čl. 60 propisivao je obvezu ovjere potpisa ugovornih strana kod javnog bilježnika, međutim aktualni Pravilnik istu odredbu više ne sadrži.

¹²⁷ Sukladno čl. 324. ZOO, takva bi odredba bila ništetna, jer ništetnost neke odredbe ne povlači ništetnost ugovora ako on može opstati bez ništetne odredbe i ako ona nije bila ni uvjet ugovora ni odlučujuća pobuda zbog koje je ugovor sklopljen

¹²⁸ čl. 322. st. 1. ZOO

tijela nadležnog sportskog saveza, kao što je to primjerice u košarci ili će rješavanje spora povjeriti sportskom arbitražnom sudu ustanovljenom u okviru nacionalnih ili međunarodnih sportskih saveza, kao što je to slučaj u nogometu. Arbitraža je, prema Zakonu o arbitraži¹²⁹, suđenje pred arbitražnim sudom bez obzira organizira li ga ili njegovo djelovanje osigurava arbitražna ustanova ili ne¹³⁰. Drugim riječima, arbitraža je alternativni način rješavanja sporova pred trećim, nezavisnim i nepristranim tijelom (arbitražni sud) čija se nadležnost izvodi iz volje stranaka i koje je ovlašteno donijeti za stranke obvezujuću odluku¹³¹. Sportske arbitraže, a tu se prije svega misli na nogomet, smatraju se prisilnima jer takva klauzula čini obvezni dio sadržaja ugovora između igrača i klubova¹³². Međutim, u okviru nadležnih košarkaških¹³³ i rukometnih¹³⁴ međunarodnih saveza ustanovljene su sportske arbitraže za rješavanje sporova, gdje ugovorne strane mogu, ako to žele, za rješavanje eventualnih sporova ugovoriti nadležnost tih arbitražnih sudova odgovarajućim kompromisornim klauzulama. Prema tome, ukoliko ugovori između igrača i klubova sadrže takve arbitražne klauzule, redovni sud kome je podnesena tužba u istom sporu i među istim strankama na prigovor tuženika oglasit će se nenadležnim, ukinut će provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu osim ako utvrdi da ugovor o arbitraži nije valjan, da je prestao važiti ili da se ne može ispuniti¹³⁵. Iako, primjerice, tijela Hrvatskog košarkaškog saveza nisu arbitražni sud¹³⁶ u smislu Zakona o arbitraži, poput Arbitražnog suda HNS-a, odredba sadržana u čl. 19 obrasca ugovora o profesionalnom igranju HKS-a ipak će imati značaj arbitražne klauzule, ukoliko takva klauzula bude ugovorena. Tako je utvrdio Županijski sud¹³⁷ potvrdivši odluku prvostupanjskog suda koji se oglasio nenadležnim te odbacio tužbu, navodeći kako i po shvaćanju toga suda odredbe Ugovora o profesionalnom igranju imaju značaj arbitražne klauzule, tj. da prethodno obraćanje tijelima Hrvatskog košarkaškog saveza ima značaj procesne pretpostavke. S druge strane, ukoliko u ugovorima između klubova i sportaša nije ugovorena arbitražna klauzula, ugovorne strane mogu bez ikakve zapreke svoje sporove rješavati pred redovnim sudovima.

129 Zakon o arbitraži (NN 88/01), dalje u tekstu: ZA

130 čl. 2. st. 1. t. 1. ZA

131 Radić Davor; Radić Ana, Arbitražni sud Hrvatskog nogometnog saveza s posebnim osvrtom na Pravilnik o radu Arbitražnog suda HNS-a ;Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 56, 4/2019 str. 985

132 čl. 16. st. 7. obrasca Ugovora o profesionalnom igranju i čl. 20. st. 7.obrasca Ugovora o radu HNS-a

133 Basketball Arbitral Tribunal, više pod 4.3.

134 European Handball Court of Arbitration, više pod 4.4.

135 čl. 42 ZA

136 Vidi 3.2.

137 Rješenje Županijskog suda Gžr-654/11 od 09.07.2014. godine

4.2. Arbitražni sud za sport (Court of Arbitration for Sport)

Protiv pravorijeka različitih sportskih arbitraža, odluka tijela međunarodnih i nacionalnih sportskih saveza ili liga može se podnijeti žalba CAS-u ako je to propisano statutima ili pravilnicima navedenih tijela ili ako su stranke sklopile poseban arbitražni sporazum te ako je žalitelj iscrpio sva dostupna pravna sredstva prije podnošenja žalbe, sukladno statutima ili propisima tih sportskih tijela¹³⁸. CAS je najznačajniji sportski arbitražni sud te najviša instanca sportske arbitraže. Sastoji se od tri odjela: odjela za žalbe, odjela redovne arbitraže te antidopinškog odjela¹³⁹, a sukladno tome razlikuju se tri vrste postupka. Pored toga, pred CAS-om je moguće voditi i postupak medijacije, a naknadno su tijekom godina uspostavljena i brojna *ad hoc* arbitražna tijela, odnosno odjeli zaduženi za rješavanje sporova na velikim natjecanjima poput Olimpijskih igara ili Europskih i Svjetskih prvenstava u nogometu te su za navedene postupke uspostavljena odvojena pravila od onih u Pravilniku CAS-a. Sjedište samog suda je u Švicarskoj (Lausanne), a decentralizirane urede ima u Sydneyu i New Yorku, dok su tijekom godina usmena saslušanja održana u Shangaiu, Abu Dhabiju i Kuala Lumpuru, što ga doista čini globalnim arbitražnim sudom¹⁴⁰. Najveći broj predmeta koji dolaze pred CAS pokreću se povodom žalbi protiv odluka nadležnih sportskih tijela, odnosno međunarodnih ili nacionalnih sportskih saveza. Žalbeni postupak moguće je pokrenuti sukladno gore navedenom čl. 47. Pravilnika CAS-a i to u roku od 21 dana od primitka odluke protiv koje se podnosi žalba. O žalbi odlučuje vijeće od tri arbitra ili arbitar pojedinac, a sam postupak je u pravilu pismeni, dok se može održati i usmeno saslušanje ako okolnosti slučaja to zahtijevaju. Pri rješavanju spora, CAS primjenjuje važeće propise nadležnih sportskih tijela i podredno pravila koje su izabrale stranke, a ukoliko stranke nisu izabrale ništa primjenjuje se zakonodavstvo zemlje u kojoj sportsko tijelo koje je donijelo spornu odluku ima sjedište, odnosno zakonodavstvo koje CAS smatra prikladnim¹⁴¹. Osim toga stranke mogu ovlastiti vijeće i da sudi *ex aequo et bono*¹⁴². Vrlo često stranke, pogotovo u postupcima povodom odluka međunarodnih sportskih saveza, ne izabiru posebna pravila, pa će u tome slučaju CAS podredno primjenjivati švicarsko pravo, između ostalog i zato što se sjedišta FIFA-e, ali i FIBA-e i IHF-a nalaze u Švicarskoj, stoga će ono biti mjerodavno. Odluka CAS-a pravno je pravomoćna i ovršna, a s malom vjerojatnošću može se poništavati pred švicarskim saveznim sudom, koji je i ovlašten nadzirati rad CAS-a¹⁴³.

138 čl. 47 Code of Sports-related arbitration (dalje: Pravilnik CAS-a)

139 čl. 20. Pravilnika CAS-a

140 Nick De Marco; Football and the law, Bloomsbury Professional, 2018., str. 516

141 čl. 58. Pravilnika CAS-a

142 Ibid čl. 45.

143 Ivkošić, Marko; Pravni odnosi između kluba i igrača u profesionalnom nogometu; Zbornik 57. susreta pravnika, Opatija, 2019., str. 271

U nogometnim sporovima već je postalo uobičajeno da se odluke, ne samo FIFA-inih tijela, već i tijela kontinentalnih federacija i tijela nacionalnih saveza osporavaju pred CAS-om. Nadležnost CAS-a u takvim sporovima je neupitna, obzirom da je u statutu FIFA-e izričito priznata nadležnost CAS-a za rješavanje sporova između FIFA-e, saveza članova, konfederacija, liga, klubova, igrača, službenih osoba, nogometnih posrednika i posrednika za ugovaranje utakmica, čime je ispunjena pretpostavka iz čl. 47. Pravilnika CAS-a. Upravo iz toga razloga, u posljednjih dvadesetak godina najviše predmeta pred CAS-om bili su vezani za sporove u nogometu i to najviše za sporove proizašlih iz ugovora između igrača i klubova. S druge strane, u rukometnim i košarkaškim sporovima, broj predmeta pred CAS-om bitno je slabiji, iako i FIBA¹⁴⁴ i IHF¹⁴⁵ u svojim statutima i pravilnicima predviđaju mogućnost obraćanja CAS-u. Također, iz pregleda dostupnih odluka proizlazi kako je vrlo mali broj rukometnih i košarkaških sporova o kojima je odlučivao CAS vezan upravo uz sporove igrača i klubova. Jedan od razloga tome je svakako činjenica da u takvim sporovima odlučuju arbitražni sportski sudovi osnovani u okviru tih saveza, kao što je to primjerice BAT. Upravo je o svojoj nadležnosti povodom žalbi protiv odluka tog tijela u nekoliko slučajeva odlučivao CAS te je pritom jasno dao tumačenje čl. 47. Pravilnika o sportskoj arbitraži i mirenju.

U predmetu CAS 2013/A/3099, košarkaški klub podnio je žalbu protiv odluke BAT-a, koji je usvojio zahtjev igrača za isplatu zaostale ugovorene plaće¹⁴⁶. U odgovoru na žalbu, igrač je, između ostalog, prigovorio nadležnosti CAS-a te pravodobnosti žalbe. Klub je nadležnost CAS-a temeljio na čl. 14 ugovora koji je obvezivao ugovorne strane da sve sporove vezane za ugovor riješe pred FIBA Arbitral Tribunal (FAT, prethodnik BAT-a) te je tvrdio kako su u vrijeme sklapanja ugovora na snazi bila FAT arbitražna pravila iz 2009. godine koja su predviđala mogućnost žalbe protiv odluka tog tijela pred CAS-om. Igrač je isticao kako je u ugovoru sadržana preporučena klauzula iz čl. 3. konkretnih arbitražnih pravila kojom su se obje stranke obvezale sve sporove rješavati pred FAT, ali da nije uključena dodatna odredba predviđena u istom članku kojom stranke ugovaraju mogućnost podnošenja žalbe pred CAS-om. Sukladno čl. 47. Pravilnika CAS-a, žalba protiv odluke saveza ili nekog drugog sportskog tijela može se podnijeti CAS-u ako je to propisano statutima ili pravilnicima navedenih tijela ili ako su stranke sklopile poseban arbitražni sporazum te ako je žalitelj iscrpio sva dostupna pravna sredstva prije podnošenja žalbe, sukladno statutima ili

144 FIBA General Statutes čl. 9.5 i čl. 40.

145 IHF Statutes I čl. 23.

146 CAS 2013/A/3099; Američki igrač Allen Iverson i turski košarkaški klub Besiktas sklopili su ugovor o radu za sezonu 2010/2011 te se tijekom sezone igrač požalio na bolove u desnoj nozi. Objе strane složile su se kako je igraču potrebna operacija te kako bi bilo poželjno da se ista obavi u SAD-u, što je u konačnici i učinjeno. Tijekom oporavka, a obzirom na tadašnje zdravstveno stanje igrača, klub je obavijestio igračeva agenta kako smatra da je stanje igrača posljedica ponašanja nevezanog za sport te da je ono zaostalo još od vremena prije potpisivanja ugovora, odnosno obavljenog liječničkog pregleda. Uslijed toga, klub je odlučio obustaviti isplatu plaće igraču sve dok liječnička služba kluba ne utvrdi da je igrač spreman ponovno igrati.

propisima tih sportskih tijela. Sud je utvrdio kako između ugovornih strana nije bilo sporazuma koji bi omogućio podnošenje žalbe protiv odluka FAT, odnosno BAT-a pred CAS-om. Nadalje, suprotno tvrdnjama kluba, sud je utvrdio kako su u vrijeme sklapanja ugovora na snazi bila FIBA arbitražna pravila iz 2010. godine, a da su ranije na snagu već stupili FIBA interni propisi (FIBA Internal Regulations) iz 2010., kao i Statut FIBA-e (FIBA General Statutes) iz 2010. godine, koji akti su jasno propisivali kako je odluka BAT konačna i obvezujuća za stranke nakon što im se ista priopći. Slijedom navedenog, sud je utvrdio kako je nenadležan u ovom sporu te da je odluka BAT-a konačna i obvezujuća za stranke.

U jednom kasnijem predmetu¹⁴⁷ CAS je slično utvrdio svoju nenadležnost zbog nedostatka izričitog sporazuma stranaka glede podnošenja žalbe CAS-u. U konkretnom slučaju, igrač i klub sklopili su ugovor na kineskom i na engleskom jeziku, a i jedan i drugi primjerak izričito su sadržavali odredbe kojima se određuje da će u slučaju bilo kakvih sporova engleski oblik ugovora biti mjerodavan jezik ovog ugovora, kao i da uvjeti sadržani u ugovoru predstavljaju cjelokupni sporazum stranaka bez obzira na bilo kakve dogovore koji su prethodili i koji nisu relevantni za konkretan spor. Međutim, engleska verzija ugovora sadržavala je samo klauzulu kojom će se svi eventualni sporovi povezani sa ugovorom rješavati pred BAT-om i nije predviđao mogućnost podnošenja žalbe protiv odluke BAT-a pred CAS-om. Primjerak ugovora na kineskom jeziku, prema tvrdnjama kluba, sadržavao je dodatnu odredbu u nastavku istog članka kojom se predviđa nadležnost CAS-a povodom žalbe. Nakon što je klub raskinuo ugovor, igrač je pokrenuo postupak pred BAT-om koji je u svojoj odluci naložio klubu da isplati igraču ugovorenu plaću i sve troškove iz ugovora i samog postupka. Klub je podnio žalbu te je svoj stav o nadležnosti CAS-a temeljio na činjenicama kako su klub i igračev zastupnik pregovarali te komentirali predloženi nacrt ugovora u potpunosti na kineskom jeziku, da se slične odredbe glede nadležnosti CAS-a nalaze i u dodatku ugovora koji uređuje naknadu i troškove zastupnika, kao i u ranijim sporazumima između kluba i igrača glede probe. Osim toga, klub je smatrao kako je, s obzirom na pravu namjeru ugovornih strana i načelo dobre vjere te kulturološke razlike, potrebno dopustiti žalbu protiv odluke BAT, kao i da bi svaka razumna osoba smatrala da čl. 11. iz ugovora na kineskom jeziku treba prevagnuti nad odredbom iz ugovora na engleskom jeziku, a da bi svako sprječavanje podnošenja žalbe CAS-u bilo protivno interesima pravde. Igrač se protivio nadležnosti, navodeći činjenicu kako iz statuta FIBA-e i BAT-a, kao i mjerodavnog ugovora na engleskom jeziku ne proizlazi nadležnost CAS-a da odlučuje o odluci BAT-a. Sud je utvrdio svoju nenadležnost obrazlažući kako iz arbitražnih pravila BAT-a i propisa FIBA-e ne proizlazi mogućnost žalbe pred CAS-om te da oba propisa propisuju kako je odluka BAT-a konačna i obvezujuća za stranke. Nadalje, sud ističe kako su i engleski i kineski primjerak

147 CAS 2017/A/5072

ugovora u čl. 7. izričito predvidjeli engleski primjerak ugovora kao mjerodavan za slučaj bilo kakvog spora, a u spornom čl. 11. tog ugovora nije predviđena mogućnost podnošenja žalbe protiv odluke BAT-a, a što je bila i prava namjera stranaka. Obzirom na izričite odredbe čl. 7. Ugovora, sud smatra irelevantnim jesu li pregovori vođeni na kineskom jeziku i što je klub propustio pregledati englesku verziju ugovora prije potpisa ili činjenicu da igrač nije poznao kineski jezik, a oslanjanje kluba na eventualne odredbe dodatka ugovora ili sporazuma o probi igrača smatra pogrešnim, obzirom da se sadržaj tih ugovora ne odnosi na konkretan ugovor niti na bilo koji način utječe na njega. Sud nije htio ulaziti u pitanje je li sporazum stranaka kojim ugovaraju mogućnost žalbe CAS-u valjana osnova za nadležnost, s obzirom na aktualne propise FIBA-e i BAT-a koji propisuju odluke BAT-a kao konačne i obvezujuće, a ovo iz razloga što u konkretnom slučaju takvog sporazuma nije niti bilo. Međutim, treba napomenuti kako je u nekoliko slučajeva¹⁴⁸ CAS prihvatio nadležnost protiv odluka BAT-a na osnovi sporazuma stranaka, odnosno temeljem činjenice da su stranke potpisale takozvani redosljed postupanja¹⁴⁹.

4.3. Rješavanje sporova u nogometu

Statut FIFA-e u čl. 58. propisuje obvezu nacionalnim savezima u svoje statute ili pravilnike ugraditi odredbu kojom se zabranjuje bilo kakve sporove koji se tiču svih subjekata u nogometu, iznositi pred redovne sudove, osim ako pravilnici FIFA-e ili obvezujuće zakonske odredbe posebno predviđaju ili propisuju obraćanje redovnim sudovima. Umjesto obraćanja redovnim sudovima, savezi su dužni u svoje pravilnike ugraditi odredbu o arbitraži. Takvi sporovi se pokreću pred neovisnim i propisno sastavljenim arbitražnim sudom priznatim u skladu s odredbama saveza ili konfederacije, ili CAS-a. HNS je u svoj statut unio navedene obveze¹⁵⁰ te za potrebe rješavanja sporova osnovao Arbitražni sud HNS-a, kao samostalni i stalni sud, koji je, između ostalog, nadležan u pogledu statusnih pitanja i u vezi s tim imovinskih sporova koji nastaju između pojedinih subjekata HNS-a¹⁵¹. Riječ je dakle, o domaćem arbitražnom sudu, sukladno odredbama ZA te se na njega primjenjuju odredbe istog propisa, dok je postupak pred istim uređen Pravilnikom o radu arbitražnog suda HNS-a¹⁵². U rješavanju sporova Arbitražni sud primjenjuje Statut i pravilnike HNS-a, prije svega onih usvojenih temeljem statuta i pravilnika FIFA-e, dok u slučajevima u kojima HNS nije regulirao odnose u nekom području, analogno se primjenjuju statut i

148 CAS 2014/A/3524, vidi pod 3.2.3.; CAS 2915/A/4288

149 eng. "Order of procedure"

150 čl. 62. i 63. Statuta HNS-a

151 čl. 61. Statuta HNS-a

152 Pravilnik o radu arbitražnog suda HNS-a od 07.06.2023. godine (dalje: Pravilnik arbitražnog suda)

pravilnici FIFA-e te podredno odredbe Zakona o obveznim odnosima, Zakona o arbitraži, Zakona o parničnom postupku i druge zakonske i podzakonske propise Republike Hrvatske¹⁵³. Dakle, nadležnost Arbitražnog suda ugovorena je arbitražnom klauzulom sadržanom u obveznom obrascu ugovora kojeg zaključuju igrač i klub¹⁵⁴. Postupak pred Arbitražnim sudom pokreće se podnošenjem tužbe u pisanom obliku i to u roku od osam dana od dana primitka odluke čija se ocjena zakonitosti traži ukoliko se tužba podnosi za ocjenu zakonitosti konačne odluke o pravima, obvezama i odgovornostima iz odnosa koji se ostvaruju u HNS-u i nogometnom sportu u Republici Hrvatskoj, odnosno u roku od osam dana od dana primitka odluke protiv koje se ne može koristiti niti jedno drugo pravno sredstvo unutar HNS-a, županijskog nogometnog saveza ili nogometnog kluba, ovisno o nadležnosti, ako se podnosi tužba za rješavanje sporova koji se ne odnose na imovinske sporove i statusna pitanja trenera i igrača. S druge strane, tužba za rješavanje imovinskih sporova i statusnih pitanja trenera i igrača može se podnijeti unutar rokova propisanih ZOO, ako Pravilnikom arbitražnog suda ili drugim propisom HNS-a nije drugačije određeno¹⁵⁵. Pravorijek Arbitražnog suda HNS-a je konačan i obvezuje stranke te se protiv njega ne može podnijeti tužba za poništaj Županijskom sudu sukladno čl. 36. i 43. ZA, već su se arbitražnom klauzulom sadržanom u obveznim obrascima ugovora ugovorne strane sporazumjele da se isti pravorijek može pobijati pred CAS-om, sukladno čl. 31. ZA. Rok za žalbu CAS-u protiv pravorijeka Arbitražnog suda iznosi 21 dan od primitka pravorijeka protiv kojeg se ulaže žalba te u tom slučaju podnošenje žalbe CAS-u utječe na konačnost pobijanog pravorijeka i odgađa njegovo izvršenje¹⁵⁶. Istekom roka za eventualnu žalbu, pravorijek postaje konačan, odnosno pravomoćan te je ovršna odluka u skladu s odredbama OZ-a koja se može podnijeti na naplatu prijedlogom za ovrhu Županijskom sudu u Zagrebu.

Kada je riječ o sporovima u nogometu vezanih za ugovorne odnose između igrača, trenera i klubova, transfere, obveze plaćanja naknade za treniranje i sl. s međunarodnim elementom¹⁵⁷, u prvom stupnju je za te sporove nadležna FIFA-ina Komora za rješavanje sporova (FIFA Dispute Resolution Chamber), koja zajedno s Komisijom za status igrača (Players Status Committee) i Komorom za nogometne posrednike čini takozvani Nogometni sud prema Statutu FIFA-e¹⁵⁸. U primjeni i donošenju odluka DCR primjenjuje FIFA-in Statut i FIFA-ine pravilnike, uzimajući u obzir sve relevantne sporazume, zakone i/ili kolektivne ugovore koji postoje na nacionalnoj razini,

153 čl. 4. Pravilnika arbitražnog suda

154 čl. 14. st. 6. obrasca ugovora o profesionalnom igranju HNS-a, čl 20. st. 7. obrasca ugovora o radu

155 čl. 26. Pravilnika arbitražnog suda

156 čl. 50. st. 2. Pravilnik arbitražnog suda. Treba ipak istaknuti kako je u klauzuli sadržanoj u obrascima ugovora navedeno kako eventualno pobijanje pravorijeka Arbitražnog suda HNS ne utječe na izvršnost tog pravorijeka.

157 čl. 23. st. 1. Pravilnika FIFA-e

158 čl. 54. FIFA Statuta

kao i posebnost sporta, a postupak se vodi u isključivo pisanom obliku. Članovi tog vijeća predstavnici su klubova i igrača koji ne moraju biti pravnici, odnosno samo predsjednik vijeća po struci mora biti pravnik. DCR nije potpuni arbitražni sud poput CAS-a, te se njegove odluke ne mogu ovršiti, već se provode po pravilima FIFA-e¹⁵⁹. Odluke toga tijela u drugom stupnju, naravno, mogu se pobijati pred CAS-om, što je gotovo uvijek slučaj.

4.4. Rješavanje sporova u košarci

Obrasci Ugovora o profesionalnom igranju i Stipendijskog ugovora sadrže identičnu odredbu kojom se ugovorne strane obvezuju da će sve eventualne sporove iz tih ugovora kao i druge sporove vezane uz igranje košarke, rješavati u okviru kluba i tijela Hrvatskog košarkaškog saveza i da ih neće pokretati pred redovnim sudovima, osim ako ih na vođenje takvog spora uputi nadležno tijelo Hrvatskog košarkaškog saveza¹⁶⁰. S druge strane u čl. 21. obrasca Ugovora o radu propisana je dužnost stranaka eventualni spor riješiti dogovorno, a tek ukoliko u tome ne uspiju utvrđuje se nadležnost suda u Republici Hrvatskoj i primjena hrvatskog prava.

Registracijskim pravilnikom HKS-a¹⁶¹ propisano je da o sporovima koji nastaju iz ugovora igrača i kluba u prvom stupnju odlučuje pravna služba HKS-a, odnosno osoba ovlaštena od Glavnog tajnika HKS-a. Pravilnik razlikuje dva postupka koja igrač može pokrenuti pred prvostupanjskim tijelom. Postupak utvrđivanja statusa slobodnog igrača¹⁶², pokrenuti će igrač u slučaju povrede bitnih odredaba ugovora koje se odnose na izvršavanje klupskih obaveza poput isplate naknade za igranje profesionalnih igrača. Ukoliko je zahtjev igrača osnovan, prije donošenja odluke o statusu slobodnog igrača, prvostupanjsko tijelo odrediti će rok od deset dana za izvršenje obveze kluba. Ako ni u navedenom roku klub ne izvrši obvezu, prvostupanjsko tijelo donosi odluku o statusu slobodnog igrača u kojoj će se utvrditi ukupna obveza kluba prema igraču. Takvom odlukom, kojom se utvrđuje razvrgnuće ugovora zbog neizvršavanja ili povrede bitnih odredaba ugovora od strane kluba, igrač dobiva status slobodnog igrača koji potom može pristupiti drugom klubu bez odštete. Drugi postupak koji igrač može pokrenuti jest takozvani postupak zaštite ugovora¹⁶³. U ovom slučaju prvostupanjsko tijelo donosi odluku kojom se klub obvezuje isplatiti novčana potraživanja igrača sa bilo koje osnove iz posljednje natjecateljske sezone. Slično kao i kod postupka utvrđivanja statusa slobodnog igrača, prije donošenja odluke o usvajanju Zahtjeva za

¹⁵⁹ Ivkošić, Marko; Pravni odnosi između kluba i igrača u profesionalnom nogometu; Zbornik 57. susreta pravnika, Opatija, 2019 str. 269-270

¹⁶⁰ čl. 19. obrasca ugovora o profesionalnom igranju HKS-a i čl. 10. obrasca stipendijskog ugovora HKS-a

¹⁶¹ čl. 4. st. 2., 3. i 4. HKS-a

¹⁶² čl. 90.-93. Registracijskog pravilnika HKS-a

¹⁶³ čl. 94.-97. Ibid

zaštitu ugovora, klubu će se odrediti rok od deset dana za izvršenje obveze. U slučaju neizvršavanja obveza, odnosno isplate po pravomoćnim odlukama o utvrđivanju slobodnog statusa igrača i usvajanju zahtjeva za zaštitu ugovora, klub neće moći izvršiti registraciju novih seniorskih igrača dok ne izvrši pravomoćnu odluku. Ako klub unatoč tome i dalje ne izvrši ugovorene obveze, prvostupanjsko tijelo uputiti će igrača redovnom sudu na parnicu radi ostvarivanja svojih potraživanja.

Prvostupanjsko tijelo odluke donosi u roku od trideset dana od dana zaprimanja zahtjeva te je protiv istih dopuštena žalba Arbitraži hrvatskog košarkaškog saveza kao drugostupanjskom tijelu u roku od osam dana od dana slanja odluke. Postupak povodom žalbe vodi se u skladu s Pravilnikom o postupku pred Arbitražom Hrvatskog košarkaškog saveza¹⁶⁴, a odluke Arbitraže su konačne. Međutim, odluka Arbitraže HKS-a ne bi se mogla podnijeti na naplatu prijedlogom za ovrhu Županijskom sudu u Zagrebu sukladno čl. 43. st. 1. ZA, jer ta odluka "ne predstavlja odluku arbitražnog suda" te sukladno tome niti ovršnu odluku u smislu odredbi Ovršnog zakona¹⁶⁵. Tako je to utvrdio Vrhovni sud RH odlučujući po žalbi ovršenika protiv rješenja o ovrsi temeljem Odluke Arbitraže HKS-a¹⁶⁶. Naime, kako je obrazložio sud, prema Statutu HKS-a, Arbitraža Saveza je nezavisno tijelo koje odlučuje o žalbama protiv odluka Stegovnog suda, odluka Povjerenstva za natjecanje te ostalih tijela Saveza donesenih u prvom stupnju¹⁶⁷, a isto proizlazi i iz čl. 1. st. 1. Pravilnika Arbitraže HKS-a, dok je u čl. 66. Statuta HKS-a propisano kako u sporovima koji mogu nastati u obavljanju sportske djelatnosti košarkaši i klubovi te druge članice Saveza mogu ugovoriti nadležnost Športskog arbitražnog sudišta pri Hrvatskom olimpijskom odboru, iz čega proizlazi da Arbitraža HKS-a ne bi predstavljala arbitražni sud sukladno odredbama ZA.

Međutim, ugovorne strane mogu ugovoriti i nadležnost košarkaškog arbitražnog suda. Sukladno čl. 33. Statuta FIBA-e i 10. poglavlju treće knjige FIBA-inih internih propisa osnovan je Basketball Arbitral Tribunal, kao neovisno tijelo radi brzog i jednostavnog rješavanja sporova između igrača, agenata, trenera i klubova putem arbitraže. Arbitražni postupak pred BAT-om¹⁶⁸ uređen je u skladu sa švicarskim zakonom o međunarodnom privatnom pravu, koji se primjenjuje bez obzira na državljanstvo stranaka, a u postupku odlučuje arbitar pojedinac i to *ex aequo et bono*. Da bi se o bilo kojem sporu moglo rješavati pred BAT-om, stranke su dužne sklopiti ugovor koji sadrži standardnu arbitražnu klauzulu i to prije ili nakon što je spor nastao. Brzini rješavanja spora (prema pravilniku, arbitar pravorijek donosi u roku od šest tjedana od završetka postupka), pridonosi

¹⁶⁴ Pravilnik o postupku pred Arbitražom Hrvatskog košarkaškog saveza od 09.06.2020. godine (dalje: Pravilnik Arbitraže HKS-a)

¹⁶⁵ čl. 23. st. 1. t. 3. Ovršnog zakona

¹⁶⁶ Rješenje Vrhovnog suda, Gž 34/12 od 14.11.2012. godine

¹⁶⁷ čl. 63. st. 1. Statut HKS-a

¹⁶⁸ BAT Arbitration rules od 01.01.2022.

pravilo prema kojemu arbitar donosi pravorijek bez obrazloženja ukoliko vrijednost spora ne prelazi 50.000,00 EUR. Prema FIBA-inim internim propisima, odluke BAT-a postaju konačne i obvezujuće od trenutka kada se priopće strankama. Međutim, kako to proizlazi iz samih propisa, ali i judikature CAS-a, protiv istih odluka moguće je podnijeti žalbu CAS-u ukoliko se ugovorne strane glede toga izričito sporazume. Tako je propisano da će u slučaju nepoštivanja konačne odluke, naloga ili bilo koje privremene mjere BAT-a ili CAS-a od strane nacionalnog saveza, kluba, igrača, trenera ili agenta koji su stranka u tome postupku, druga strana imati pravo zahtijevati od FIBA-e da drugoj strani izrekne sankcije¹⁶⁹. Te sankcije mogu biti novčana kazna, oduzimanje FIBA-ine licence ukoliko je riječ o agentu ili treneru, zabranu međunarodnog transfera igrača ili zabranu registracije novih igrača ako se sankcija izriče klubu.

Ono što je svakako važno jest da se odluke BAT-a, sukladno odredbama ZA i OZ-a, mogu prisilno izvršiti. To proizlazi i iz odluke Vrhovnog suda¹⁷⁰ koji je odlučujući po žalbi potvrdio rješenje prvostupanjskog suda kojim je priznat arbitražni pravorijek BAT-a. Odluke BAT-a objavljuju se javno na službenoj stranici FIBA-e,¹⁷¹.

4.5. Rješavanje sporova u rukometu

Za razliku od Statuta i pravilnika u nogometu i košarci, iz Statuta i Propisnika HRS-a nigdje ne proizlazi izričita zabrana iznošenja sporova iz ugovora igrača i klubova pred redovne nacionalne sudove, niti je među neizostavnim odredbama Ugovora o profesionalnom igranju propisana obveza iznošenja takvih sporova pred nadležna tijela HRS-a. Takva zabrana eventualno bi se mogla posredno zaključiti iz Statuta i pravilnika IHF-a¹⁷², koji za sve sporove propisuju nadležnost tijela IHF-a, kontinentalnih te nacionalnih saveza, međutim da bi postojala smetnja pokretanju postupka pred redovnim sudom, takva klauzula ipak mora biti sadržana u ugovoru.

Propisnik HRS-a u čl. 48. uređuje postupak raskida ugovora u slučaju nepoštivanja bitnih sastavnica ugovora. Ona ugovorna strana koja smatra da druga strana ne poštuje bitne odredbe ugovora, mora najprije pisanom izjavom zatražiti raskid ugovora od druge strane i to putem informacijskog sustava HRS-a (dalje IS HRS-a). Tek ukoliko ne dođe do sporazumnog raskida ugovora, ta ugovorna strana mora također putem IS HRS-a zatražiti raskid ugovora od nadležnog tijela (Arbitražnog suca ili

169 Čl. 335. FIBA Internal regulations, Book 3

170 Rješenje Vrhovnog suda Gž 9/16 od 20.09.2016. godine. Navodi stranke u žalbi bili su usmjereni na meritum spora o kojem se odlučivalo pred BAT-om, a ne na osporavanje postojanja uvjeta za priznanje stranog pravorijeka sukladno odredbama ZA, kako je to u obrazloženju naveo sud te utvrdio da ne postoji nijedan od zakonom propisanih razloga koji bi sprječavali priznanje predmetnog pravorijeka.

171 <https://www.fiba.basketball/bat/awards>

172 čl. 10. IHF Player Eligibility Code; čl. 1.1.t. 3 IHF Legal Provisions (dalje: Pravni propisi IHF-a)

komisije), koje odluku o istome mora donijeti najkasnije u roku od trideset dana od dana potvrde primitka zahtjeva. Uz zahtjev za raskid ugovora s jasnim navodima o razlozima za raskid ugovora i svom raspoloživom dokumentacijom potrebno je priložiti kopiju ugovora i potvrdu o plaćenju pristojbi. Suprotna strana je, po primitku zahtjeva za raskidom ugovora, dužna očitovati se na zahtjev u roku od osam dana od primitka zahtjeva, uz dostavu svih dokaza, jer se naknadno dostavljeni dokazi neće uzimati u obzir, osim ako suprotna strana dokaže da joj isti ranije nisu bili poznati ili joj nisu bili dostupni. U slučaju da igrač i klub imaju više sklopljenih ugovora, raspravljati će se samo o onome koji je pohranjen u Registru HRS-a. Na odluku o zahtjevu za raskid ugovora, nezadovoljna strana ima pravo žalbe Registracijskom povjerenstvu HRS-a u roku od osam dana od dana primitka odluke te se u žalbi ne smiju iznositi nove činjenice i dokazi osim onih koji im nisu bili poznati ili im nisu bili dostupni. Odluka Registracijskog povjerenstva je konačna i na nju se ne može uložiti žalba.

Međutim, analogijom bi se moglo zaključiti da, jednako kao i kod odluka Arbitraže HKS-a, odluke Registracijskog povjerenstva ili Arbitražnog suca HRS-a ne bi predstavljale odluku arbitražnog suda u smislu ZA pa prema tome niti ovršnu odluku u smislu odredbi OZ-a, Naime, i statut HRS-a, identično kao i statut HKS-a, poznaje Vijeće sportske arbitraže i Sportsko arbitražno sudište kao samostalna i nezavisna tijela za sportsku arbitražu i za rješavanje sporova u sportu¹⁷³, dok u čl. 84 propisuje da Sportsko arbitražno sudište odlučuje o zahtjevu stranaka koje su ugovorile nadležnost tog sudišta u sporovima nastalim u svezi s obavljanjem sportske djelatnosti, a o pravima kojima mogu slobodno raspolagati ako zakonom nije određeno da za odlučivanje o određenoj vrsti sporova postoji isključiva nadležnost redovitog suda. Prema tome, kada bi igrač svoje eventualno potraživanje prema klubu, utvrđeno odlukom Arbitražnog suca ili Registracijskog povjerenstva HRS-a kojom se raskida ugovor, podnio na naplatu prijedlogom za ovrhu Županijskom sudu u Zagrebu sukladno čl. 43. st. 1. ZA, takav bi prijedlog za ovrhu valjalo odbiti. Taj bi igrač, ukoliko u ugovoru nije sadržana valjana arbitražna klauzula, svoje potraživanje prema klubu mogao ostvariti tužbom radi isplate pred nadležnim Općinskim sudom.

Nadalje, čl. 1. Pravnih propisa IHF-a, propisuje obvezu kontinentalnih federacija i nacionalnih saveza donijeti propise kojima će urediti pravila i postupke pred tijelima njihove nadležnosti, kao i uspostaviti vlastita žalbena tijela za rješavanje sporova koja će biti ovlaštena postupati samo u sporovima koji spadaju u njihovu nadležnost. Time je, dakle, delegirana nadležnost za rješavanje sporova najprije pred tijela nadležne kontinentalne federacije, protiv čijih se odluka potom eventualno može podnijeti žalba u trećem stupnju Arbitražnom sudu IHF-a. U skladu s time, Europska rukometna federacija (dalje: EHF) u svojem Statutu predviđa dva pravna tijela: The EHF

173 čl. 82. Statuta HRS-a

Court of Handball i EHF Court of Appeal kao odvojena i neovisna tijela odgovorna za odlučivanje i arbitražu u okviru pravnog sustava EHF-a i njegovih saveza članica i pridruženih saveza¹⁷⁴. Osim navedenih, EHF u svojem statutu, povodom odluka navedenih tijela, predviđa i obraćanje Europskom rukometnom arbitražnom sudu (European Handball Court of Arbitration, dalje: ECA). ECA je samostalan i neovisan arbitražni sud, osnovan u okviru EHF-a, sa sjedištem u Beču, radi učinkovitog i jednostavnog rješavanja rukometnih sporova između svih sudionika u rukometu. Dakle, ECA je nadležan u sporovima između EHF-a i nacionalnih saveza, između samih nacionalnih saveza, između nacionalnih saveza i klubova, glede sporova vezanih uz natjecanja EHF-a, kao i u sporovima između igrača, menadžera, nacionalnih saveza, EHF-a i klubova. Osim sporova vezanih uz rukomet, ECA se može proglasiti nadležnim i u sporovima vezanima uz sudionike ostalih sportova u cilju zaštite pravnih načela, pravne sigurnosti i jedinstvene primjene prava ili rješavanja sportskih pitanja. U slučaju sporova vezanih uz ostale sportove, Vijeće ECA ima diskrecijsko pravo odlučiti o zahtjevu za rješavanje takvih sporova. Da bi ECA mogao odlučivati o odlukama tijela nacionalnih saveza kao i o sporovima u ostalim područjima sporta povodom odluka drugih sportskih organizacija takva nadležnost mora biti priznata od strane tih tijela te takve odluke ne smiju biti konačne sukladno prethodnom dogovoru stranaka. Kada je riječ o ostalim sporovima, primjerice sporovima između igrača i kluba, nadležnost ECA mora biti ugovorena putem arbitražne klauzule. U postupku odlučuje vijeće od tri arbitra, a odlučuje temeljem međunarodnih i nacionalnih propisa saveza ili, ako stranke tako ugovore, *ex aequo et bono*. Postupak se vodi u skladu s odredbama Austrijskog zakona o građanskom postupku i arbitražnim pravilima ECA, a vijeće odluku donosi u roku od tri mjeseca od konačnog imenovanja članova vijeća¹⁷⁵.

174 str. 13. i 14. Statuta EHF-a

175 European Court of Arbitration Procedural rules

5. PRESTANAK UGOVORNOG ODNOSA

5.1. Općenito

Neovisno o pravnoj kvalifikaciji ugovora između profesionalnog sportaša i kluba, u osnovi je riječ o obveznopravnom odnosu, stoga se na njega, osim pravila o sklapanju ugovora, primjenjuju i obveznopravna pravila o prestanku ugovora, odnosno obveznopavnog odnosa. Ovo tim više, jer i ZS izričito isključuje primjenu odredaba ZOR-a na profesionalne sportaše koji imaju sklopljen ugovor o radu, a koji se između ostaloga, odnose i na prestanak ugovora o radu. Stoga ugovor između sportaša i kluba, ukoliko je pravno valjan, može prestati:

- protekom vremena
- sporazumnim raskidom ugovornih strana
- jednostranim raskidom ugovora ili otkazom
- odlukom nadležnog tijela sportskog saveza

Sukladno obveznopравnim pravilima, ugovor će prestati i u slučajevima poput nemogućnosti ispunjenja ili smrću igrača. Prvi slučaj vezan je uz pravila o dvostranoobveznom ugovoru, pa bi u slučaju teške ozljede zbog koje igrač ne bi mogao nastaviti izvršavati svoje ugovorne obveze, prestale i ugovorne obveze kluba. U drugom slučaju ugovor bi prestao jer je na strani igrača riječ o strogo osobnoj činidbi. Teoretski, ugovor prestaje i svakim produljenjem ugovornog odnosa jer je u tome slučaju riječ o novaciji ili obnovi. U prilog tome ide i činjenica da takozvano zaštićeno ugovorno razdoblje u nogometu¹⁷⁶ započinje iznova kada se pri obnavljanju ugovora trajanje prethodnog ugovora produžuje¹⁷⁷. Međutim, kako je profesionalni igrač član kluba temeljem ugovora, a pravo nastupa stječe registracijom pri nadležnom savezu ili dobivanjem takozvane licence za igranje, da bi igrač mogao nastaviti obavljati svoju sportsku djelatnost prelaskom u neki drugi klub istog ili različitog nacionalnog saveza, njegov ugovorni odnos s bivšim klubom mora prestati. U suprotnom, igrač neće moći ishoditi pravo nastupa za novi klub jer se neće moći registrirati temeljem ugovora s novim klubom. Iz perspektive prestanka ugovorne obveze zanimljiva je i obvezna odredba sadržana u obrascima ugovora, a kojom je zabranjen međusobni prijeboj dospelih novčanih potraživanja s naslova naknade za igranje i s naslova stegovne odgovornosti igrača, bilo individualne, bilo kolektivne za postignute rezultate natjecanja¹⁷⁸. Na taj

176 čl. 2. st. 1. t. 28 Pravilnika HNS-a: Zaštićeno razdoblje je razdoblje od tri cjelokupne natjecateljske godine ili tri godine, što nastupi pravo, nakon zaključenja ugovora između kluba i igrača, ako je ugovor zaključen prije 28. rođendana igrača profesionalca, odnosno razdoblje od dvije cjelokupne natjecateljske godine ili dvije godine, već što nastupi prvo, nakon zaključenja ugovora između kluba i igrača, ako je takav ugovor zaključen nakon 28. rođendana profesionalca

177 čl. 17. st. 3 Pravilnika FIFA-e

178 čl. 85. i 89. Pravilnika HKS-a, obrasci ugovora o radu (čl. 15) i profesionalnom igranju (čl. 11) HNS-a

način klubovi se ne mogu osloboditi obveze plaćanja ugovorene naknade za igranje igračima izricanjem raznih disciplinskih novčanih kazni. Također, moguće je da sportski savezi autonomnim pravilima propisuju i neke daljnje, posebne razloge za prestanak ugovora. Tako je primjerice Pravilnikom HNS-a propisano da će, ako klub nakon završetka natjecateljske godine prijeđe u amaterski stupanj natjecanja, svi zaključeni profesionalni ugovori između kluba i igrača prestati vrijediti¹⁷⁹.

5.2. Protek vremena

Ugovorom između kluba i sportaša uspostavljen je obveznopravni odnos na određeno vrijeme koji prestaje istekom vremena na koji je taj ugovor sklopljen. Svi ugovori koje sklapaju profesionalni sportaši ugovori su na određeno vrijeme, a koje vrijeme, ovisno o sportu i propisu nadležnog sportskog saveza, može biti različitog trajanja. U pravilu, istekom ugovora, igrač je slobodan prijeći u bilo koji drugi klub te s njim potpisati ugovor, bez prava potraživanja bivšeg kluba prema igraču ili drugom klubu s bilo koje osnove. Takva odredba izričito je sadržana u svim pravilnicima sportskih saveza, dok je nogometnim propisima uređeno i da igrač može sklopiti ugovor s novim klubom ako mu ugovor s aktualnim klubom ističe u roku od šest mjeseci¹⁸⁰. Ovo je važno jer u slučaju isteka ugovornog roka novi klub u koji igrač prelazi ne mora prethodno stupiti u pravni odnos s bivšim klubom igrača te s njim sklopiti takozvani ugovor o transferu¹⁸¹. Međutim, igrači kojima je istekao ugovor s klubom nisu uvijek bili slobodni glede odabira i potpisivanja ugovora s novim klubom. Naime, sve do presude suda Europske unije¹⁸² u znamenitom slučaju Bosman¹⁸³, klubovi su, prema tadašnjim pravilima o transferu, bili ovlašteni potraživati transfernu naknadu i u slučaju kada je igračima istekao ugovor, a klubovi su morali sklopiti ugovor o transferu, nakon čega

179 čl. 45. Pravilnika HNS-a

180 čl. 37. st. 1. Pravilnika HNS-a i čl. ? Statuta FIFA-e

181 Ugovor o transferu nije istoznačnica pojmu transfera koji označava postupak prijelaza igrača u novi klub, a koji započinje prestankom ugovora s bivšim klubom te završava registracijom igrača za novi klub kod nadležnog nacionalnog saveza. Takav skup radnji koje se poduzimaju prilikom prijelaza igrača u drugi klub naziva se sustav transfera, a ugovor o transferu neće uvijek biti dio tog sustava, jer se prijelaz igrača kojemu je ugovor s bivšim klubom istekao može ostvariti i bez ikakvog kontakta među klubovima; Ivkošić, M., Pravni okvir transfera profesionalnih sportaša str. 120 u Crnić Ivica *et al.*, (Uvod u) Športsko pravo, Inženjerski biro, Zagreb, 2009.

182 Presuda suda Europske Unije u predmetu C-415/93

183 Jean Marc Bosman belgijski je nogometaš koji je igrao za belgijski klub RFC Liege. Pri isteku ugovora, Bosman je odbio potpisati novi ugovor s klubom te je prihvatio ponudu tada francuskog drugoligaša USL Dunkerque. RFC Liege je odredio visinu odštetne naknade koju je francuski klub odbio platiti, a Bosmanu je praktički bilo onemogućeno daljnje igranje. Stoga je pred nadležnim belgijskim sudom odlučio tužiti klub, kao i belgijski savez te UEFA-u te je prvostupanjski sud usvojio njegov tužbeni zahtjev, a nakon čega je uslijedila žalba tuženika. Belgijski Žalbeni sud zastao je s postupkom te je Sudu EU postavio prethodno pitanje jesu li autonomna pravila sportskih saveza o transferima i odredbe o ograničenju stranih igrača suprotne odredbama EU o slobodi kretanja radnika i tržišnom natjecanju.

se moglo zatražiti izdavanje međunarodne dozvole o transferu koja je preduvjet registracije igrača za novi klub¹⁸⁴. Sud Europske unije zaključio je kako su pravila sportskih saveza kojima se ograničavaju prijelazi profesionalnih igrača u druge klubove po isteku ugovora, kao i propisane kvote stranih igrača koje klub može uvrstiti u svoj sastav protivne načelu slobodnog kretanja radnika unutar Europske unije. Presuda je u konačnici donijela značajne promjene, jer je igračima omogućeno po isteku ugovora ostvariti prijelaz u druge klubove bez ograničenja, što je značajno promijenilo dinamiku samog transfernog sustava i dalo veću pregovaračku moć igračima, kako s potencijalnim budućim klubovima, tako i s aktualnim klubovima koji ih žele zadržati u svojim ekipama. Osim toga, ukidanje propisanih kvota za strane igrače dovelo je do sve veće globalizacije nogometa i sporta općenito.

5.3. Raskid ugovora

5.3.1. Općenito

Općenito, raskid je način prestanka valjanog ugovora koji još nije ispunjen ili je samo djelomično ispunjen¹⁸⁵. Obzirom da je ugovor između igrača i kluba, trajniji obvezni odnos s predviđenim rokom trajanja, a ne obvezni odnos koji se konzumira razmjenom činidbe i protučinidbe, ispunjenje takvih ugovora zapravo nastupa protekom vremena na koje su zaključeni. Sve do toga trenutka ugovor između igrača i kluba može prestati sporazumno ili jednostranim raskidom. Obzirom da svi obrasci ugovora, odnosno pravilnici sportskih saveza predviđaju razloge zbog kojih se ugovori između igrača i kluba mogu raskinuti, u tome smislu govorimo o jednostranom raskidu na temelju ugovora, jer svi takvi ugovori neizostavno moraju sadržavati ugovorne klauzule (*clausula irritatoria*) kojima se točno navode bitni uglavci ugovora čije kršenje ili neispunjenje će predstavljati razlog za raskid ugovora. U potonjem slučaju riječ je o raskidu zbog neispunjenja, a mogućnost takvog raskida ugovora predviđena je zakonom i u slučajevima kada ugovorom nije ništa određeno. U tome smislu razlikujemo slučajeve u kojima je jedna strana zakonom ovlaštena jednostranom izjavom volje raskinuti ugovor od slučajeve kada se ugovor raskida *ex lege*, odnosno po samom zakonu. Pravo jednostranog raskida ugovora biti će dozvoljeno ugovornim stranama kada je došlo do određenih poremećaja u ispunjenju ugovornih obveza, kao što su zakašnjenje, neizvjesnost, djelomična nemogućnost i otežanost ispunjenja, pri čemu razlikujemo raskid zbog

184 Aktualna pravila o izdavanju međunarodne dozvole o transferu propisuje čl. 9. Pravilnika FIFA-e te čl. 11. Dodatka Pravilniku FIFA-e

185 Klarić Petar; Vedriš Martin, Građansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno pravo i nasljedno pravo, Narodne novine Zagreb, 2014., str. 477

neispunjenja i raskid zbog promijenjenih okolnosti¹⁸⁶. Neispunjenje će, dakle, biti opravdani razlog za jednostrani raskid ugovora, a kod ugovora između igrača i kluba očituje se najčešće u zakašnjenju s isplatom plaće, odnosno naknade. Osim toga, ugovorne strane mogu jednostrano raskinuti ugovor bez opravdanog razloga, a ona ugovorna strana koja raskine ugovor biti će dužna drugoj strani naknaditi štetu, ali će također, što je posebnost sporta, snositi i sportske sankcije.

5.3.2. Sporazumni raskid ugovora

Sporazumni raskid je ugovor kojim ugovorne strane odustaju od postojećeg, valjanog ugovora prije njegova ispunjenja¹⁸⁷. Njime se odražava načelo dispozitivnosti stranaka, a podlogu nalazi u čl. 160. st. 1. ZOO koji propisuje kako obveza prestaje suglasnošću volja sudionika u obveznom odnosu, ispunjenjem i u drugim slučajevima određenim zakonom. Kako je riječ o "novom" ugovoru kojim ugovorne strane stavljaju izvan snage aktualni ugovor, za njegovu se valjanost zahtijevaju sve one pretpostavke koje se inače traže za valjanost ugovora, dakle sposobnost ugovornih strana, mogućnost, dopustivost, određenost ili određivost činidbe, valjano očitovanje volje i oblik¹⁸⁸. Glede oblika, ZOO propisuje da se formalni ugovori mogu raskinuti u bilo kojem obliku, osim ako je za određeni slučaj zakonom predviđeno što drugo ili ako je cilj radi kojega je oblik propisan zahtijeva da se ugovor raskine u istom obliku¹⁸⁹. Pravilima sportskih saveza propisano je da ugovori između igrača i klubova moraju biti u pisanom obliku, a ovo u skladu s pravilima o registraciji pri nacionalnim savezima. Stoga se i u slučaju sporazumnog raskida ugovora traži pisani oblik, obzirom da je isti dokaz kako igrač nema ugovornih zapreka za prijelaz u novi klub¹⁹⁰. Ugovori o sporazumnom raskidu vrijede od dana potpisa, a pitanje odštete uređuje se sporazumno¹⁹¹. Do sporazumnog raskida najčešće dolazi iz financijskih motiva. Vrlo često na takav način klubovi se "rješavaju" tereta velike plaće nekog igrača, koji možda nije u prvim planovima kluba, pa je igrač slobodan u pronalasku novog kluba ili se, uslijed nemogućnosti isplate plaće igraču, obvezuju isplatiti određeni iznos na ime sporazumnog raskida ugovora, nakon čega je igrač opet slobodan pristupiti u drugi klub.

186 Ibid str. 480-481

187 Ibid str. 478

188 Ibid str. 478

189 čl. 288. ZOO

190 čl. 15. st. 1. t. b) Pravilnika HNS-a; slično i u čl. 38. st. 2. Registracijskog pravilnika HKS-a

191 čl. 41 st. 2. Propisnika HRS-a

5.3.3. Jednostrani raskid ugovora zbog opravdanog razloga

ZOO propisuje da, u dvostranoobveznim ugovorima, kada jedna strana ne ispuni svoju obvezu, druga strana može, ako nije što drugo određeno, zahtijevati ispunjenje obveze ili pod određenim pretpostavkama, raskinuti ugovor jednostranom izjavom (ako raskid ne nastupa *ex lege*), a u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete¹⁹². Obzirom da je kod ugovora između igrača i klubova riječ o trajnijem obveznom odnosu, za slučaj neispunjenja primjenjivati će se odredbe ZOO za slučaj kada ispunjenje u roku nije bitan sastojak ugovora¹⁹³. U tome slučaju dužnik zadržava pravo da i nakon isteka roka ispuni svoju obvezu, a vjerovnik zadržava pravo zahtijevati njeno ispunjenje, međutim ukoliko bi vjerovnik želio raskinuti ugovor, mora ostaviti dužniku primjeren rok za ispunjenje. Ugovor se ne može raskinuti zbog neispunjenja neznatnog dijela obveze, a ona strana koja raskida ugovor dužna je to priopćiti drugoj strani bez odgađanja¹⁹⁴.

Pravilnik HNS-a u potpunosti preuzima odredbe Pravilnika FIFA-e o statusu i transferima igrača glede raskida ugovora¹⁹⁵ te pored raskida ugovora zbog opravdanog razloga, propisuje i raskid ugovora iz sportskih razloga. Dakle, u slučaju postojanja opravdanog razloga, svaka strana može raskinuti ugovor bez ikakvih posljedica (bilo plaćanja naknade štete zbog raskida ugovora ili izricanja sportskih kazni), i to dostavom drugoj ugovornoj strani (klubu ili igraču) obavijesti o jednostranom raskidu ugovora i razlozima raskida. Prije raskida ugovora, odnosno dostave iste obavijesti, strana koja namjerava raskinuti ugovor dužna je pozvati drugu stranu na ispunjenje ugovornih obveza u primjerenom roku, ne kraćem od petnaest dana. Obavijest o raskidu ugovora, strana koja raskida ugovor, dužna je, uz dokaz o dostavi obavijesti o raskidu drugoj ugovornoj strani, dostaviti županijskom nogometnom savezu ili nogometnom savezu na čijem je području sjedište kluba. Izričito je propisano kako se opravdanim razlogom, ali ne i isključivim, smatra slučaj kada klub igraču bez valjane osnove ne isplati igraču najmanje dvije dospelje mjesečne plaće ili naknade, odnosno u slučaju ako plaća ili naknada nije ugovorena na mjesečnoj osnovi, iznos jednak razmjernoj vrijednosti za dva mjeseca. Uz to, svako ponašanje jedne ugovorne strane s ciljem prisiljavanja druge ugovorne strane na raskid ugovora ili izmjenu odredaba ugovora, čini opravdani razlog zbog kojeg ta druga strana može raskinuti ugovor. Ona ugovorna strana koja smatra da je ugovor raskinut bez opravdanog razloga, može u roku od trideset dana od dana primitka obavijesti o raskidu ugovora, podnijeti tužbu Arbitražnom sudu HNS i tražiti da se utvrdi da je ugovor raskinut bez opravdanog razloga.

192 čl. 360. st. 1.

193 Ibid čl. 362.

194 Ibid čl. 366. i 367.

195 čl. 13. - 17. FIFA Pravilnika o statusu i transferima igrača

Na raskid ugovora iz sportskih razloga, za razliku od raskida zbog opravdanog razloga, može se pozivati jedino igrač i to "igrač dokazani profesionalac", na način da u roku od petnaest dana od posljednje službene utakmice kluba za koji je registriran u toj natjecateljskoj godini, pod uvjetom da je tijekom te natjecateljske godine za klub nastupio na manje od 10% službenih utakmica (pri čemu se računa 10% ukupnog vremena trajanja svih utakmica) u domaćim i europskim natjecanjima, pisanim putem izvijesti klub o raskidu, uz dostavu iste obavijesti nogometnom savezu na čijem je području sjedište kluba. U slučaju raskida ugovora iz sportskih razloga ne mogu se izricati sportske sankcije, međutim naknada za igrača se plaća, osim ako igrač može dokazati da je dosadašnji klub u sportskom smislu potpuno zanemario igrača budući da nije bio zainteresiran za njegove usluge. U slučaju da klub smatra da postoje posebne okolnosti koje ne opravdavaju raskid ugovora iz sportskih razloga ili da igrač ili novi igračev klub trebaju platiti naknadu, može tražiti od Arbitražnog suda HNS-a da odluči o opravdanosti zahtjeva, pri čemu se postojanje opravdanosti raskida ugovora iz sportskih razloga utvrđuje od slučaja do slučaja. Jedan od ciljeva raskida ugovora iz sportskih razloga jest spriječiti klubove da drže igrače na klupi dok ih u isto vrijeme odbijaju transferirati u drugi klub, čime igrači dobivaju način osloboditi se aktualnog ugovora ako budu prisiljeni stagnirati¹⁹⁶. Dakle, tri su pretpostavke za raskid ugovora zbog sportski opravdanog razloga. Mora se raditi o "dokazanom" (eng. established player) igraču profesionalcu, koji je u posljednoj natjecateljskoj sezoni nastupio na manje od 10% posto službenih utakmica, a obavijest o raskidu ugovora mora uslijediti najkasnije u roku od 15 dana od posljednje službene utakmice kluba u sezoni. Posljednje dvije pretpostavke objektivno su postavljene te ih je lako utvrditi, pri čemu je CAS utvrdio da se pod nastupe računaju samo službene utakmice prve ekipe (obzirom da se navedena odredba odnosi na dokazane profesionalce, ne ubrajaju se sve službene utakmice koje je igrač mogao igrati, poput onih za drugu momčad kluba koja nastupa u nižim ligama), a 10% se odnosi na ukupan broj minuta koje je igrač zapravo odigrao, a ne na postotak utakmica u kojima je nastupio¹⁹⁷. Pojam "dokazanog" igrača već je malo teže odrediti, a kako je to CAS je u jednoj recentnoj¹⁹⁸ presudi utvrdio. Sud je izrazio mišljenje kako se igrači mlađi od 21 godine u pravilu ne mogu se smatrati dokazanim profesionalcima, uzimajući u obzir da se, prema pravilima FIFA-e, razvoj i trening igrača odvija u dobi od 12 do 23 godine, a naknada za razvoj se plaća do 23. godine života igrača, za period treninga igrača zaključno do 21. godine. Međutim, treba uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, jer činjenica da je igrač navršio 21. godinu ne znači da nema mjesta za daljnji razvoj (sud razlikuje pojmove "treninga" i "razvoja", pri čemu u obzir treba uzeti razvoj igrača), dok s druge strane danas nerijetko i maloljetni igrači nastupaju za prve momčadi pri čemu i prije 21.

196 De Marco, Nick; *Football and the law*, Bloomsbury Professional, 2018., str. 104

197 CAS 2007/1369

198 CAS 2018/A/6017

godine stječu status "dokazanog" igrača. Također prilikom ocjenjivanja treba uzeti u obzir i daljnje okolnosti slučaja, poput toga je li klub ranije ustupao igrača drugim klubovima radi igranja, da li je igrač odbio odlazak na daljnju posudbu, sastav ekipe i slično¹⁹⁹.

Za razliku od pravilnika HNS-a i FIFA-e, u pravilnicima HKS-a i HRS-a te odgovarajućim propisima njihovih međunarodnih saveza ne nalazi se puno odredbi glede raskida ugovora. U čl. 20. obrasca ugovora o profesionalnom igranju HKS-a propisano je da odredbe o igračevim obvezama glede treniranja i pripremanja u skladu s uputama trenera i stručnog stožera s jedne strane te odredbe o novčanim obvezama kluba prema igraču s druge strane, predstavljaju bitne uglavke tog ugovora čija povreda ili nepridržavanje ima za posljedicu raskid tog ugovora na štetu onog tko je povredu izvršio ili se nije pridržavao bitnog uglavka. Pritom je iz Registracijskog pravilnika HKS-a nejasno može li klub jednostrano raskinuti ugovor s igračem bez potvrde nadležnog tijela HKS-a. Naime, kao što je već ranije spomenuto, Registracijski pravilnik HKS-a razlikuje dva postupka za koja je izrijekom propisano da ih pokreće igrač te u slučaju povrede bitnih odredbi ugovora, a neisplata naknade za igranje to jest, igrač pred prvostupanjskim tijelom pokreće postupak radi utvrđivanja statusa slobodnog igrača, a ugovor između kluba i igrača zbog neizvršavanja ili povreda bitnih odredaba ugovora od strane kluba razvrgnut će se tek odlukom prvostupanjskog tijela. S druge strane Pravilnik ne govori ništa o postupku razvrgnuća ugovora kada je igrač ta ugovorna strana koja se ne pridržava bitnih odredbi ugovora, pa bi se iz istog moglo zaključiti da klub može raskinuti ugovor samom izjavom o raskidu. Glede daljnjih opravdanih razloga za raskid ugovora, u prijedlogu obrasca ugovora prema propisima FIBA-e kao primjer se, osim neizvršavanja novčanih obveza kluba, spominje i razlog na strani kluba u slučaju igračeva nepridržavanja pravila o antidoping²⁰⁰, pa bi svakako i takva situacija predstavljala opravdani razlog za jednostrani raskid ugovora. Nešto je drugačija situacija glede jednostranog raskida u slučaju ugovoru o radu. Naime, čl. 18. obrasca istog ugovora propisuje da, ako se tijekom izvršenja ovog ugovora pokaže da se koja od ugovornih strana ne pridržava i ne ispunjava svoje ugovorne obveze, druga strana može zahtijevati ispunjenje obveze te drugoj strani odrediti primjeren rok za ispunjenje²⁰¹. Ukoliko do isteka tog roka ugovorna strana kojoj je takav zahtjev upućen ne ispuni svoju obvezu, druga ugovorna strana ima pravo jednostrano raskinuti ugovor, s time da obavijest o raskidu proizvodi pravni učinak trenutkom neposredne predaje ili trenutkom predaje pismena poštanskom uredu. Ranije je spomenuto i diskrecijsko pravo kluba da jednostrano po proteku razdoblja od šest mjeseci

199 U konkretnom slučaju igrač je prethodne sezone bio na posudbi u talijanskom drugoligaškom klubu gdje je redovito igrao, a svjesno je izabrao ostati u klubu nakon što je njegov klub dogovorio drugu posudbu u jednog francuskog prvoligaša. Osim toga klub je argumentirao kako je na poziciji igrača te natjecateljske sezone imao barem pet iskusnih igrača od kojih nekoliko njih je redovito igralo i za svoje reprezentacije.

200 FIBA Internal regulations, Book 3, str. 65

201 čl. 19. obrasca ugovora o radu HKS-a. Primjereni rok za ispunjenje smatra se rok od 30 dana.

raskine ugovor bez daljnjeg obrazloženja²⁰², čime bi klub kao poslodavac imao veće pravo od onog koje poslodavac ima prema odredbama ZOR-a, pa bi eventualnu takvu odredbu trebalo smatrati ništetnom, bez obzira što je ZS isključio od primjene odredbe ZOR-a u pogledu prestanka ugovora o radu. Prema odredbama ZOR-a, poslodavac može otkazati ugovor o radu uz propisani ili ugovoreni rok, ako za to ima opravdan razlog, u zakonom točno navedenim slučajevima²⁰³.

Propisnik HRS-a propisuje da, ukoliko jedna od ugovornih strana smatra da druga strana ne poštuje bitne sastavnice ugovora, mora svojom pisanom izjavom zatražiti raskid ugovora od druge strane, putem IS HRS-a. Ukoliko ne dođe do sporazumnog raskida ugovora, ta strana mora zatražiti raskid ugovora od nadležnog tijela koje o tome donosi odluku. Bitne sastavnice ugovora, kao i Registracijski pravilnik HKS-a, ne definira, međutim IHF-ov primjer obrasca ugovora²⁰⁴, navodi da postoji opravdani razlog na strani igrača za raskidom ugovora, ukoliko klub kasni sa izvršavanjem svojih novčanih obveza prema igraču dulje od jednog mjeseca, dok je s druge strane opravdani razlog za raskid ugovora na strani kluba i to bez daljnjeg obrazloženja igračeva odsutnost s utakmica, treninga, klupskih sastanaka i slično nakon prethodno izdanog upozorenja.

U praksi CAS-a ustanovilo se da igrač može opravdano raskinuti ugovor iz nekoliko skupina razloga. Osim radi neizvršavanja novčanih obveza kluba, igrač može valjano raskinuti ugovor i u slučaju premještanja u drugu momčad kluba, oduzimanja statusa registriranog igrača te mana volje. Vezano za neisplatu plaće, odnosno naknade, utvrđeno je kako novčani iznos koji klub duguje ne smije biti neznatan, a zakašnjenje u periodu od tri mjeseca smatra se dovoljno opravdanim za raskid ugovora. Igrač, naravno, prije raskida ugovora mora pozvati klub da postupi u skladu s ugovorom, odnosno da plati zaostali novčani iznos, pri čemu nije bitno kako se naziva novčana obveza, već ona može biti u obliku plaće, premije, naknade za potpis i slično. Opravdani razlog za raskid ugovora na strani kluba postoji u slučaju da igrač svjesno ne izvršava svoje obveze i to u vidu neopravdanog izostanka s treninga²⁰⁵. Iz pregleda dostupnih odluka BAT-a proizlazi kako je najčešći razlog za opravdani raskid ugovora od strane igrača također neizvršavanje novčanih obveza kluba.

202 čl. 19 obrasca ugovora o radu HKS-a

203 čl. 115. ZOR-a

204 Dostupan na web stranici: https://www.ihf.info/sites/default/files/2019-07/SpecimenContract_GB.PDF

205 Ivkošić, Marko; Pravni odnosi između kluba i igrača u profesionalnom nogometu; Zbornik 57. susreta pravnika, Opatija, 2019., str. 276-277

5.3.4. Jednostrani raskid ugovora zbog neopravdanog razloga

Temeljno načelo ugovornog prava, *pacta sunt servanda*, zahtijeva od ugovornih stranaka da se prema obvezama preuzetim međusobnim ugovorom odnose kao prema zakonu, odnosno ono znači da su stranke dužne ispunjavati preuzete obveze, da ne mogu samovoljno mijenjati sadržaj ugovora te da od preuzetih obveza mogu jednostrano odustati samo u iznimnim slučajevima. Ugovorna strana koja bez valjanog razloga jednostrano raskine ugovor dužna je drugoj strani naknaditi štetu koju ona trpi radi takvog raskida ugovora. U tome smislu, ZOO u čl. 342. st. 1. i 2. propisuje kako je vjerovnik u obveznom odnosu ovlašten od dužnika zahtijevati ispunjenje, a dužnik je dužan ispuniti obvezu savjesno u svemu kako ona glasi. Kad dužnik ne ispuni obvezu (ili zakasni s njenim ispunjenjem), vjerovnik ima pravo zahtijevati i popravljavanje štete koju je zbog toga pretrpio. Za postojanje ugovorne odštetne odgovornosti biti će potrebno, pored općih pretpostavki za štetu²⁰⁶, dokazati i postojanje ugovora te povredu obveze iz toga ugovora. Glede obujma naknade štete, ugovorna strana na čiju je štetu ugovor raskinut ima pravo na naknadu obične štete, izmakle koristi te pravičnu naknadu neimovinske štete, koje je druga ugovorna strana morala predvidjeti kao moguće posljedice povrede ugovora, a s obzirom na činjenice koje su mu tada bile ili morale biti poznate²⁰⁷. Popravljanje štete kod povrede obveza iz ugovora između igrača i kluba, moguće je isključivo u vidu zahtjeva za naknadu štete.

Pravilnik HNS-a propisuje da, ako je ugovor raskinut bez opravdanog razloga²⁰⁸, u svim slučajevima strana koja raskida ugovor plaća naknadu. Konkretna naknada se, ukoliko drugačije nije određeno ugovorom, izračunava pomoću odredbi Pravilnika o naknadi za razvoj i treniranje, ali uzimajući u obzir i hrvatske zakone, posebnosti sporta i sve druge objektivne kriterije. Ti kriteriji osobito uključuju naknadu i sve druge pogodnosti koje pripadaju igraču prema postojećem ugovoru i/ili novom ugovoru, preostalo vrijeme postojećeg ugovora do najviše pet godina, naknade i troškove koje je platio ili koje je imao bivši klub te da li je do raskida ugovora došlo u zaštićenom razdoblju. Ako je klub ugovorna strana koja je raskinula ugovor bez opravdanog razloga, naknada će se, uzimajući u obzir navedene kriterije, izračunati na sljedeći način. Ako igrač nije zaključio novi ugovor nakon raskida dosadašnjeg ugovora naknada je, u pravilu, jednaka preostaloj vrijednosti ugovora koji je raskinut, a ako je igrač zaključio novi ugovor do trenutka donošenja odluke o naknadi, vrijednost novog ugovora za razdoblje koje odgovara vremenu koje je preostalo prema raskinutom ugovoru oduzet će se od preostale vrijednosti ugovora koji je raskinut (umanjena naknada). U slučaju raskida ugovora zbog dospjelih obveza, uz umanjenu naknadu, igrač ima pravo

206 Štetna radnja štetnika, šteta, uzročna veza i protupravnost

207 čl. 346. ZOO

208 čl. 44. Pravilnika HNS-a

na dodatnu naknadu u iznosu koji odgovara trima mjesečnim plaćama, a u slučaju izvanrednih okolnosti dodatna naknada može biti povećana do iznosa od najviše šest mjesečnih plaća ili naknada, ali sveukupna naknada niti u kojem slučaju ne smije prelaziti preostalu vrijednost ugovora koji je raskinut. Pravo na naknadu ne može se prenijeti na treću osobu, a ako profesionalac treba platiti naknadu, on i njegov novi klub solidarno su odgovorni za plaćanje naknade.

Uz obvezu plaćanja naknade, ugovornoj strani koja je bez opravdanog razloga raskinula ugovor, mogu se izreći i sportske kazne i to ovisno o tome je li ugovor raskinut bez opravdanog ili sportski opravdanog razloga tijekom ili nakon zaštićenog razdoblja ugovora. Igraču za kojeg se utvrdi da je bez opravdanog razloga raskinuo ugovor tijekom zaštićenog razdoblja, izreći će se kazna zabrane nastupa na službenim utakmicama, osim utakmica reprezentacije, u trajanju od četiri mjeseca do šest mjeseci. Klubu za kojeg se utvrdilo da je raskinuo ugovor (bez opravdanog razloga) ili se utvrdi da je poticao na raskid ugovora tijekom zaštićenog razdoblja, izreći će se kazna zabrane registracije novih igrača u trajanju od dva prijelazna roka. Ako se ne utvrdi drugačije, smatrati će se da je svaki klub koji je zaključio ugovor s profesionalcem koji je svoj prethodni ugovor raskinuo bez opravdanog razloga, potaknuo tog profesionalca na raskid ugovora. Svrha sportskih sankcija jest da, uz plaćanje naknade štete, posluže kao dodatno osiguranje ugovorne stabilnosti između igrača i kluba, čime one postaju dodatno sredstvo prevencije od jednostranog raskida bez opravdanog razloga²⁰⁹. Izričito je propisano da nepodnošenje tužbe radi neopravdanog razloga za raskid ugovora ne utječe na prava koje ima ugovorna strana kojoj je ugovor raskinut bez opravdanog razloga.

Arbitražni sud HNS-a će dakle uz odredbe Pravilnika HNS-a, prilikom izračuna naknade štete primijeniti odredbe ZOO-a, a uzeti će u obzir i posebnost sporta te druge objektivne kriterije. Ukoliko ugovor između kluba i igrača sadrži takozvanu *buy-out* klauzulu, iznos naknade štete ravnati će se po iznosu koji je stipuliran u ugovoru, a ta klauzula mora biti određena na način da predviđa iznos odštete koji će biti dužna isplatiti ona ugovorna strana koja raskida ugovor. Vrlo često javlja se problem neproporcionalnosti iznosa navedenog u klauzuli sa plaćom igrača ili transfernom naknadom, ukoliko je igrač prethodno transferiran. Do takve neproporcionalnosti najčešće dolazi kada je, kod mladih igrača, potencijalna buduća tržišna vrijednost određena u vrijeme zaključenja ugovora ili je takav iznos utvrđen kako bi se obeshrabilo druge klubove u potpisivanju konkretnog igrača²¹⁰. CAS je u više navrata odlučivao o valjanosti takve klauzule, a u jednoj od recentnijih presuda²¹¹ utvrdio je kako ta klauzula, neovisno o tome kako se naziva u ugovoru ("*buy.-out*" ili "*penalty*" clause), mora jasno predviđati iznos kojeg će biti dužna platiti ona

209 Bilić Andrijana; Jednostrani raskid ugovora o radu između nogometaša i kluba bez opravdanog razloga; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 52, 2/2015., str. 490

210 Ibid str. 492

211 CAS 2019/A/6514

strana koja raskida ugovor. Uz to, da bi bila valjana, moraju se kumulativno ostvariti tri uvjeta: mora biti napisana na jasan i nedvosmislen način, ne smije biti uglavljena pod prisilom ili iznudom te ne smije biti posebno tegobna za jednu ugovornu stranu. U iznimnim situacijama, kao što je ova posljednja, sud može intervenirati te smanjiti iznos naknade određen takvom klauzulom. Ukoliko takva klauzula nije predviđena u ugovoru, naknada će se odrediti primjenom kriterija u čl. 44. st. 1 Pravilnika HNS-a, odnosno čl. 17. Pravilnika FIFA-e.

Obzirom da su kriteriji izračuna u navedenim odredbama postavljeni prilično široko i nejasno, time se sudu daje poprilično diskrecijsko pravo glede tumačenja i određivanja visine naknade štete, posljedica čega je i prilična nedosljednost CAS-a u odlučivanju glede toga pitanja. Iz prakse CAS-a može se vidjeti kako su se u pogledu kriterija izračuna visine naknade definirala tri načela: načelo ostatka vrijednosti ugovora, načelo pozitivnog interesa i načelo troška zamjenskog igrača, pri čemu CAS svoju odluku ponekad utemeljuje na samo jednom načelu, a ponekad to čini kombinirajući dva potonja načela²¹². Tri su značajne presude u povijesti CAS-a u kojima je primjenjivao navedena načela. U slučaju *Webster*²¹³, sud je primijenio načelo ostatka ugovora koje odgovara preostaloj vrijednosti ugovora, odnosno umnošku preostalih iznosa naknada koje bi klub morao isplatiti igraču da je ugovor ostao na snazi do proteka roka. Pritom u obzir nije uzimao plaću i bonuse koje bi igrač ostvarivao kod novog kluba, izgubljenu dobit, kao niti trošak zamjene za igrača koji je raskinuo ugovor jer je smatrao da bi to bilo sankcionirajuće po igrača, dok bi ujedno dovelo do neopravdanog bogaćenja kluba²¹⁴. Načelo pozitivnog interesa, CAS je primijenio u slučaju *Matuzalem*²¹⁵, a o njemu će biti riječ kada se prilikom izračuna visine naknade koriste objektivni kriteriji pogodnosti koje pripadaju igraču prema postojećem i budućem ugovoru i troškovi koje je imao bivši klub prema igraču do trenutka raskida ugovora. Takvo načelo ima za cilj oštećenu stranu staviti u stanje u kojem bi bila da je ugovor valjano izvršen. Prilikom izračuna²¹⁶, CAS se vodio sljedećim faktorima: preostala vrijednost ugovora i troškovi zamjene igrača te posebnost sporta – posebna uloga koju je igrač imao u klubu (klupski kapetan)²¹⁷. U slučaju *De Sanctis*²¹⁸, sud se u primjeni takozvanog načela troška zamjenskog igrača zapravo poslužio principom načela

212 Ivkošić, Marko; Pravni odnosi između kluba i igrača u profesionalnom nogometu; Zbornik 57. susreta pravnika, Opatija, 2019., str. 286

213 CAS 2007/A/1298-1300

214 Bilić Andrijana; Jednostrani raskid ugovora o radu između nogometaša i kluba bez opravdanog razloga; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 52, 2/2015, str. 496

215 CAS 2008/A/1519-1520

216 Dosuđeni iznos naknade bio je previsok za igrača i njegov novi klub, koji taj iznos nisu bili u mogućnosti platiti. Stoga je Disciplinski odbor FIFA-e kaznio klub s oduzimanjem bodova, a igrača zabranom sujelovanja u nogometnim aktivnostima, odnosno nastupanja na bilo kojoj razini natjecanja koja se organiziraju pod okriljem FIFA-e ili nacionalnog nogometnog saveza. CAS je potvrdio te disciplinske kazne, a igrač je Švicarskom saveznom sudu podnio tužbu za poništaj pravorijeka CAS-a te je švicarski sud poništio odluku CAS-a. To je ujedno i jedan od rijetkih slučajeva u kojem je tužba za poništaj odluke CAS-a usvojena.

pozitivnog interesa te je kao kriterije za izračun naknade uzeo trošak kojeg je klub imao radi angažiranja zamjenskih igrača umanjen za iznos koji je uštedio s osnova isplate plaća te iznos s osnove posebnosti sporta (u ovom slučaju šest mjesečnih plaća koje je igrač dobio temeljem novog ugovora). Kada je riječ o situacijama u kojima CAS odlučuje o iznosu naknade koju klubovi trebaju isplatiti igračima radi raskida ugovora zbog neopravdanog razloga, niti tu ne postoji neka dosljednost te u nekim slučajevima odluke temelji na načelu ostatka vrijednosti ugovora, a neke na načelu pozitivnog interesa.

Registracijski pravilnik HKS-a i Propisnik HRS-a, kako je prethodno već spomenuto, sadrže jedino odredbe glede postupaka pred tijelima nacionalnih saveza povodom jednostranog raskida ugovora zbog povreda njegovih bitnih sastavnica. Međutim, za razliku od Pravilnika HNS-a, ta dva pravilnika ne propisuju prava i obveze ugovornih strana za slučaj raskida ugovora zbog neopravdanog razloga. Ovisno o postojanju arbitražne klauzule, ona strana na čiju štetu je ugovor neopravdano raskinut mogla bi potraživati naknadu štete ili pred nadležnim tijelom nacionalnog sportskog saveza, odnosno BAT-a ili redovnim nacionalnim sudom, a primjenjivati će se odredbe ZOO-a. S obzirom na izostanak posebnih odredbi, u slučaju da igrač neopravdano raskine ugovor te pristupi drugom klubu, pitanje naknade u postupku pred tijelima HKS-a i HRS-a, potencijalno bi se moglo riješiti sukladno odredbama o utvrđivanju odštete, a klubovima i igračima, u slučaju neizvršavanje odluke tih tijela, zabraniti registraciju novih igrača, odnosno odbiti izdati licencu za igranje. S druge strane, ukoliko bi klub neopravdano raskinuo ugovor, neizbježno je da bi igrač svoje potraživanje u konačnici ipak morao ostvarivati pred redovnim sudom, a ovo uzimajući u obzir činjenicu da odluke tijela HKS-a i HRS-a nisu, kako je prethodno objašnjeno, ovršne odluke u smislu odredbi OZ-a. U tome smislu zanimljiva je presuda Županijskog suda²¹⁹ kojom je potvrđena presuda prvostupanjskog suda, a koji je utvrdio kako je u konkretnom slučaju rukometni klub raskinuo ugovor o profesionalnom igranju bez opravdanog razloga. Naime, sud je ocijenio da odbijanje odlaska na posudbu u drugi klub, kao i neigranje na najvišoj profesionalnoj razini ne predstavljaju opravdane razloge za raskid ugovora, obzirom da nije bilo ugovoreno da bi ti razlozi bili opravdani razlozi za jednostrani raskid ugovora. Kako je tuženik onemogućio tužitelja da igra zbog nezakonitog raskida ugovora, sud je utvrdio kako je taj raskid nezakonit te je obvezao tuženika tužitelju isplatiti mjesečne naknade prema ugovoru kao i premije koje bi po redovitom tijeku stvari ostvario da je nastavio igrati, pri čemu je pravno nevažnim ocijenio činjenicu da tužitelj jednim

217 Ivkošić, Marko; Pravni odnosi između kluba i igrača u profesionalnom nogometu; Zbornik 57. susreta pravnika, Opatija, 2019., str. 291-292.

218 CAS 2010/A/2145-2147

219 Presuda Županijskog suda Gž-7509/15 od 14.02.2017.

dijelom nije sudjelovao u ostvarivanju rezultata temeljem kojih mu se priznaju premije, s obzirom da je to neigranje posljedica nezakonitog raskida ugovora.

Prema utvrđenoj praksi BAT-a, kako je to naveo u jednoj od svojih novijih odluka²²⁰, posljedica raskida ugovora bez opravdanog razloga ("nezakoniti raskid") od strane kluba je pravo igrača na naknadu štete, pri čemu igrači u praksi traže izgublenu zaradu za (hipotetski) preostalo vrijeme trajanja ugovora, umanjeno za iznos koji su zaradili ili za koji se razumno moglo očekivati da će zaraditi s novim klubom²²¹. Temeljna premisa takvog standardnog zahtjeva za naknadu štete je da bi igrač bio u mogućnosti i bio voljan pružiti igračke usluge svom klubu, te da je raskid bio jedini (ili barem primarni) razlog igračeve nemogućnosti da nastavi igrati za klub.

5.3.5. Raskid ugovora zbog promijenjenih okolnosti

Iz dosadašnjeg dijela ovog rada jasno se vidi težnja, ne samo iz pravilnika nadležnih sportskih saveza, već i iz prakse sudova, održavanju te poštivanju ugovora između igrača i klubova u cijelosti, odnosno do njegova isteka, u čemu se očituje načelo *pacta sunt servanda*. Međutim, obzirom da je u pravilu riječ o trajnijem obveznom odnosu, a koji može trajati, i u pravilu traje, nekoliko godina, u razdoblju njegova važenja može doći do promjena okolnosti zbog kojih ipak treba dozvoliti raskid ili izmjenu ugovora primjenjujući takozvanu klauzulu *rebus sic stantibus*. U osnovi značenje te klazule jest da svaki ugovor obvezuje dok se ne promijene okolnosti koje su postojale u vrijeme njegova sklapanja i na kojima je temeljena volja, odnosno da ugovor obvezuje pod prešutnim uvjetom da prilike ostanu iste kakve su bile u vrijeme sklapanja ugovora²²². ZOO propisuje da, ako bi zbog izvanrednih okolnosti nastalih nakon sklapanja ugovora, a koje se nisu mogle predvidjeti u vrijeme sklapanja ugovora, ispunjenje za jednu ugovornu stranu postalo pretjerano otežano ili bi joj nanijelo veliki gubitak, ona može zahtijevati da se ugovor izmijeni ili čak i raskine²²³. Ipak, zakon propisuje nekoliko ograničenja, pa tako strana koja se poziva na promijenjene okolnosti neće moći zahtijevati raskid ili izmjenu ugovora, ako je u vrijeme sklapanja ugovora bila dužna te okolnosti uzeti u obzir, a neće se moći pozivati ni na one okolnosti koje su nastupile nakon isteka roka određenog za ispunjenje njezine obveze. Ugovor se neće raskinuti ako druga strana ponudi ili pristane da se odgovarajuće odredbe ugovora pravično izmjene²²⁴. Ako stranke prethodno o tome

220 BAT 1813/22

221 Iz navedenog proizlazi kako se i u postupku pred BAT-om radi naknade štete igraču primjenjuje načelo pozitivnog interesa

222 Klarić Petar; Vedriš Martin, *Gradansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno pravo i nasljedno pravo*, Narodne novine Zagreb, 2014. str. 480-483

223 čl. 369. st. 1. ZOO

224 Ibid st. 2-4.

nisu postigle sporazum, izmjenu ili raskid ugovora uslijed promijenjenih okolnosti treba tražiti podnošenjem tužbe pred stvarno i mjesno nadležnim redovnim sudom ili arbitražnim sudom. Raskid ugovora uslijed promijenjenih okolnosti ne nastupa po samom zakonu ili jednostranom izjavom ugovorne strane, kao u slučaju uslijed raskida ugovora zbog neispunjenja, već se ugovor raskida konstitutivnom odlukom suda, što znači da će ugovor između kluba i igrača biti pravno valjan i proizvoditi će pravne učinke sve dok ga sud, po tužbi jedne od ugovornih strana, konstitutivnom presudom ne raskine²²⁵.

Pravilnik HNS-a propisuje iznimku kada igrač ipak ne može raskinuti ugovor zbog neisplate plaće ili naknade dostavom obavijesti, a to je u slučaju nastupanja više sile koja se dogodi tijekom trajanja ugovora, ako je klub tijekom trajanja te više sile jednostranom odlukom u dobroj vjeri, razumno i razmjerno izmijenio odredbe ugovora koje se odnose na visinu i/ili razdoblja plaćanja igrača²²⁶. Naravno, u slučaju da igrač smatra kako je ista odluka kluba neosnovana i nerazmjerna, može u roku od petnaest dana od primitka odluke podnijeti tužbu Arbitražnom sudu HNS i radi utvrđivanja ništetnosti iste odluke²²⁷. U pravilnicima HKS-a i HRS-a ne nalaze se slične odredbe.

6. ZAKLJUČAK

Slijedom svega navedenog, može se zaključiti kako je materija ugovornih odnosa između profesionalnih sportaša i klubova s jedne strane prilično složena, a s druge strane u znatno različitoj mjeri razrađena putem autonomnih pravila nacionalnih sportskih saveza. U pogledu autonomnih pravila, ugovorne odnose između igrača i klubova daleko najopsežnije reguliraju nogometni propisi, prije svega Pravilnik FIFA-e, ali u okviru nacionalnog sporta, Pravilnik HNS-a koji je u cijelosti preuzeo njegove odredbe i načela. Jedan od razloga tome jest svakako činjenica da je nogomet globalno popularniji sport od košarke i rukometa, a njegova sve veća komercijalizacija tijekom godina nužno je zahtijevala da se odnosi među njegovim subjektima što detaljnije urede. U okviru hrvatske regulative, tome je svakako pridonio pasivni status prijašnjeg Zakona o sportu, kao temeljnog nacionalnog propisa za sustav sporta, koji praktički uopće nije uređivao pitanje ugovora u sportu, pa je utoliko bilo kakvo podzakonsko uređenje toga pitanja, sa svim manjkavostima, bilo prihvatljivo. Situacija se naizgled popravila stupanjem na snagu aktualnog ZS-a, međutim malo detaljnijom analizom njegovih odredbi u odnosu na odredbe autonomnih pravilnika sportskih

225 Kačer Hrvoje, Radić Ana, Radić Davor; Pravni institut promijenjenih okolnosti u sportskom pravu; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 58, 1/2021, str. 99

226 Klub je obavezan dostaviti igraču ili njegovom zastupniku obrazloženu odluku o izmjeni odredbi ugovora, a ista se može dostaviti i putem elektroničke pošte (čl. 43. st. 2. Pravilnika HNS-a)

227 čl. 43. st. 4 Pravilnika HNS-a

saveza, ipak se može zaključiti kako je to i dalje – nedovoljno. Prije svega profesionalnim sportašima i dalje nije definiran (radno)pravni status, već je ostavljena mogućnost da, ovisno o ugovoru kojeg zaključe, s klubom stupe u radnopravni ili građanskopravni odnos. S obzirom na isto, jasno je kako će pravilnici sportskih saveza, kao podzakonski akti i dalje u svojim odredbama predviđati istu mogućnost. Glede ugovora o radu, jasna je intencija zakonodavca da iz primjene isključi određene odredbe ZOR-a, a ovo s obzirom na posebnosti sporta, međutim pored navedenih, iz primjene odredbi ZOR-a trebalo bi isključiti i neke daljnje odredbe poput onih o probnom radu, radu maloljetnika, noćnom radu te zakonskoj i ugovornoj zabrani natjecanja radnika s poslodavcem. Posebno je sporna odredba zakona kojom se propisuje kako pitanja na koja se ne primjenjuju odredbe ZOR-a sportaš mora ugovoriti s poslodavcem. Naime, ista je odredba u suprotnosti sa načelima radnog prava, obzirom da se drugačije rješavanje pojedinih pitanja koje su propisane ZOR-om, može urediti samo zakonom ili eventualno kolektivnim ugovorima. Obzirom da je klub jača ugovorna strana koja može (uvažavajući autonomna pravila saveza) diktirati sadržaj ugovora, na ovaj način se otvara mogućnost uključivanju odredbi koje će posebno biti tegobne za igrača, poput onih iz obrasca ugovora o radu HKS-a, koje su spomenute ranije u ovom radu. Također, propisivanje mogućnosti da se i sportaši sa zaključenim stipendijskim ugovorima smatraju profesionalcima ostavilo je neke pravne praznine, a posebno je neuređena situacija glede sklapanja ugovora maloljetnika. Niti jedan od pravilnika to pitanje ne uređuje u skladu sa zakonskim odredbama, čak štoviše niti odredbe odnosnih zakona, misleći pritom na ZOR i ObZ, nisu usklađene, a što je ZS kao *lex specialis*, svakako mogao riješiti. Konačno, glede prestanka ugovora i eventualne odštetne odgovornosti za slučaj povrede obveza iz ugovora, ZS također ne propisuje ništa, pa je i u tome smislu potrebno primjenjivati ZOO kao *lex generalis*. U svakom slučaju, mišljenja sam da je bilo prostora i potrebe (odnosno još uvijek ima) da ZS posveti jedno cijelo poglavlje ugovornim odnosima u sportu, a kojim će kao *lex specialis* urediti prethodno navedena pitanja s obzirom na posebnost sporta. Prije svega trebalo bi konačno definirati status profesionalnih sportaša, po mogućnosti u skladu s pravom EU kao radnopravni, a potom i definirati (jedan) ugovor kojim će se uređivati odnosi između sportaša i klubova, neovisno zvao se on ugovor o profesionalnom igranju ili ugovor o radu. Iako su bitni sastojci ugovora propisani autonomnim sportskim pravilima, u osnovi svi oni imaju neka zajednička obilježja koja se mogu objediniti ZS, a što bi svakako predstavljalo kvalitetnu polaznu točku za uređenjem prethodno navedenih pitanja, čime bi se u konačnici i autonomna sportska pravila uredila u skladu sa zakonskim odredbama.

Popis literature:

1. Kačer Hrvoje *et al.*, Sportsko pravo, Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet, Split 2018.
2. Crnić Ivica *et al.*, (Uvod u) Športsko pravo, Inženjerski biro, Zagreb, 2009.
3. Klarić Petar; Vedriš Martin, Građansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno pravo i nasljedno pravo, Narodne novine Zagreb, 2014.
4. Ravnić Anton, Osnove radnog prava – domaćeg, usporednog i međunarodnog, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2004.
5. De Marco, Nick; Football and the law, Bloomsbury Professional, 2018.
6. Bilić Andrijana; Smokvina Vanja; Ugovori između profesionalnih nogometaša i klubova – ugovori radnog ili građanskog prava; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god 49, 4/2012
7. Ivkošić, Marko; Pravni odnosi između kluba i igrača u profesionalnom nogometu; Zbornik 57. susreta pravnika, Opatija, 2019.
8. Bilić Andrijana; Jednostrani raskid ugovora o radu između nogometaša i kluba bez opravdanog razloga; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 52, 2/2015
9. Radić Davor; Radić Ana, Arbitražni sud Hrvatskog nogometnog saveza s posebnim osvrtom na Pravilnik o radu Arbitražnog suda HNS-a; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 56, 4/2019.
10. Kačer Hrvoje, Radić Ana, Radić Davor; Pravni institut promijenjenih okolnosti u sportskom pravu; Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 58, 1/2021
11. Zakon o sportu (NN 141/22)
12. Zakon o sportu (NN 71/06., 150/08., 124/10., 124/11., 86/12., 94/13., 85/15., 19/16., 98/19., 47/20. i 77/20.)
13. Pravilnik o registru samostalne sportske djelatnosti (NN 91/2023)
14. Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22)
15. Zakon o radu (NN 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 64/23)
16. Zakon o porezu na dohodak (NN 143/23)
17. Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23)
18. Zakon o javnom bilježništvu (NN 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16, 57/22)
19. Zakon o arbitraži (NN 88/01)

20. Pravilnik o statusu igrača i registracijama HNS-a od 07.06.2023. godine, dostupno na:
<https://hns.family/dokumenti/propisi-i-dokumenti/>
21. Pravilnik o statusu igrača i registracijama HNS-a od 27.02.2023. godine, dostupno na:
<https://hns.family/dokumenti/propisi-i-dokumenti/>
22. Registracijski pravilnik Hrvatskog košarkaškog saveza od 19.07.2023. godine, dostupno na:
<https://www.hks-cbf.hr/dokumenti/>
23. Registracijski pravilnik Hrvatskog košarkaškog saveza od 29.11.2023. godine, dostupno na:
<https://www.hks-cbf.hr/dokumenti/>
24. Propisnik o registracijama osoba i klubova te statusu igračice / igrača HRS-a od 07.07.2022., dostupno na: <https://hrs.hr/dokumenti-2-2/>
25. FIFA Pravilnik o statusu i transferima igrača od 16.11.2022. godine, dostupno na:
<https://hns.family/dokumenti/propisi-i-dokumenti/>
26. Code of Sports-related arbitration (Pravilnik o sportskoj arbitraži i mirenju), dostupan na web stranici:
27. FIBA General Statutes, lipanj 2021., dostupno na: <https://www.fiba.basketball/documents>
28. FIBA Internal regulations, Book 3 od 30.04.2023., dostupno na:
<https://www.fiba.basketball/documents>
29. IHF Statutes, I od 06.02.2022. godine, dostupno na: <https://www.ihf.info/regulations-team-types/355>
30. IHF Legal Provisions od 03.10.2019., dostupno na: <https://www.ihf.info/regulations-team-types/355>
31. IHF Player Eligibility Code, od 24.05.2022., dostupno na: <https://www.ihf.info/regulations-team-types/355>
32. FIFA Statutes, svibanj 2022., dostupno na: <https://www.fifa.com/legal/documents>
33. Statut Hrvatskog nogometnog saveza, dostupno na: <https://hns.family/dokumenti/propisi-i-dokumenti/>
34. Pravilnik o radu arbitražnog suda HNS-a od 07.06.2023. godine, dostupno na:
<https://hns.family/dokumenti/propisi-i-dokumenti/>
35. Pravilnik o postupku pred Arbitražom Hrvatskog košarkaškog saveza od 09.06.2020. godine, dostupno na: <https://www.hks-cbf.hr/dokumenti/>
36. Statut Hrvatskog košarkaškog saveza, dostupno na: <https://www.hks-cbf.hr/dokumenti/>
37. BAT Arbitration rules od 01.01.2022., dostupno na:
<https://www.fiba.basketball/documents/bat-arbitration-rules-2022.pdf>

38. Statut Hrvatskog rukometnog saveza od 08.04.2021., dostupno na: <https://hrs.hr/dokumenti-2-2/>
39. European handball court of arbitration Procedural rules, dostupno na: <https://www.eurohandball.com/en/services/european-handball-court-of-arbitration/>